

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ · ΚΑΛΛΙΡΡΟΗ ΠΑΡΡΕΝ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β' ΕΤΟΣ 26^ο—ΑΘΗΝΑΙ 15—30 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1912 | ΑΡΙΘΜΟΣ 1021

ΔΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Όλη ή έορταστική κίνησης αυτών των ήμερων, όλα τὰ πανηγύρια τής ανοίξεως και τής χαράς γίνονται διά τὸ μέλλον τής φυλῆς. Ἡ νεύτης τής ανοίξεως, ή αναγέννησις τής φύσεως εξυπηρετοῦσα τήν ποιότητα, τήν ἀκμήν και τήν αναγέννησιν τής φυλῆς.

Ὁ ἀνοπολέμος τοῦ Ζακπείου διά τὰς παιδικὰς ἐξοχὰς τής Βουλιαγμένης. Αἱ γυμναστικά και τοῦ Σταδίου διά τὰ παιδικὰ συσσίτια. Καί ὄχι μόνον αἱ έορταί, ἀλλά και αἱ ἐνέργειαι τὰς ὁποίας ἐμπνέει ή ἐποχή αὐτή και τὰ μελετώμενα σχέδια μελλούσης δράσεως εἶναι και πάλιν διά τήν παιδικήν ήλικίαν, διά τήν αναγέννησιν και ἀκμήν τής φυλῆς.

Ἡ Α. Γ. ή πριγκήπισσα Ἀλίκη ἀγγέλλει τήν ίδρυσιν φροντιστηρίου των μικρῶν. Τὸ Λύκειον των Ἑλληνίδων ἐξακολουθεῖ τὰς ὑπὲρ των μικρῶν διαλέξεις του και ἐκδίδει νέον φυλλάδιον περὶ τής τεχνητῆς τροφῆς των. Ὁ νομάρχης μας κ. Δάσις, ὁ προοδευτικώτερος μεταξὺ των νομαρχῶν τοῦ παρελθόντος και τοῦ μέλλοντος, καταρτίζει σχέδια πραγματοποίησεως μεγάλων και ιδεωδῶν ὀνειρών. Μὲ τὸ νέον σύστημα των ἐνοριακῶν ταμείων ὁ κ. Δάσις θὰ ίδρύσῃ ἄστυα, εἰς τὰ ὁποία κάθε ἐργατική γυναίκα θὰ ήμπορῆ νὰ ἀφίνη τὰ παιδιὰ τής ὄλην τήν ήμέραν και νὰ μεταβαίνη εἰς τήν ἐργασίαν τής. Ὁ κανδυλανάφτης, ὅπως λέγει γραφικώτατα ὁ κ. Δάσις, θὰ ἀντικα-

τασταθῆ ἀπὸ τήν μικρὰν φωλεὰν των παιδιῶν τὰ ὁποία κάθε ἐκκλησία θὰ συντηρῆ ἀπὸ τὰ περισσεύματα των ταμείων τής. Καί δὲν ὑπάρχει βεβαίως καμμία χρησιμοποίησις τόσον εὐεργετική και τόσον ἀνταποκρινομένη πρὸς τὸ πνεῦμα τής θρησκείας μας ὅσον αὐτή.

Ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος εἶπε τὸ θαυμασίον ἐκεῖνο «Ἄφειτε τὰ παιδιά ἐλθεῖν πρὸς με» δὲν εἶναι ὡς νὰ ἐπιβάλλῃ, ὡς νὰ διατάσῃ τήν ἐκκλησίαν, ή ὁποία τὸν ἀντιπροσωπεύει, νὰ φροντίσῃ κατ' ἐξοχὴν και ἰδιαιτέως διά τὰ μικρά, νὰ θεσπίσῃ ὡς κυριώτατον ἀπὸ τὰ ἔργα και τὰ κληθκόντά τής τήν περίθαλψιν και προστασίαν των μικρῶν ;

Ἡ ἰδέα λοιπὸν τοῦ κ. Δασίου εἶναι φαινοτάτη, ἐπαναφέρει τήν ἐκκλησίαν εἰς ἐν ἔργον, τὸ ὁποῖον εἶχε παραμελήσει, εἰς ἐν καθήκον, τὸ ὁποῖον τής ἐπεβλήθη ἀπὸ αὐτὸν τὸν μεγάλον ἰδρυτὴν τής και τὸ ὁποῖον εξυπηρετεῖ σπουδαιότατα τήν αναγέννησιν και ἀκμήν τής φυλῆς ;

Εἶναι δ' ἐξαιρετικῶς εὐχάριστον ὅτι μὲ τὸν νέον νόμον περὶ ἐνοριῶν και μὲ τὸ καλὸν παράδειγμα και τήν ὠραίαν πρωτοβουλίαν τοῦ νομάρχου μας και οἱ ἄλλοι νομοὶ τοῦ κράτους θὰ δυνηθοῦν νὰ κάμουν τὸ ἴδιον εἰς τὰς νομαρχιακὰς περιφερείας των. Εἰς τρόπον ὅστε χωρὶς κανεὶς νὰ ἐπιβαρυνθῆ, χωρὶς νὰ ζητηθοῦν νέαι συνδρομαὶ ἀπὸ τοὺς φιλανθρώπους, χωρὶς τὰ ἄλλα ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντα φιλανθρωπικά σωματα νὰ ἴδουν τοὺς πόρους των ἐλαττωμέ-

νους, θά κκορθωθῆ αἱ χιλιάδες τῶν μικρῶν, ποῦ ἀποθνήσκουν κατ' ἔτος, ἐλλείψει περιθάλψεως μητρικῆς καὶ δικίτης ὑγιεινῆς, νὰ σώζωνται.

Διότι εἶναι χιλιάδες τὰ μικρὰ θύματα, ὡς ἀπεδείχθη ἡ δημοσιευθεῖσα εἰς τὸ βιβλίον τῆς παιδοκομίας στατιστικῆ τῆς ἱατροῦ κ. Ἀννης Μελέ. Καὶ ἡ ἐκκλήσις, κατὰ τὸ σχέδιον πάντοτε τοῦ κ. Νομάρχου, θά ἔχη τοὺς ἐπόπτας ἱατροῦς τῆς ἡ ἐλπίζω, τὰς ἐποπτρῆς ἱατροῦς, αἱ ὁποῖαι θά κανονίζουσιν τὰ τῆς συντηρήσεως τῶν μικρῶν σύμφωνα μὲ τοὺς κανόνες τῆς ὑγιεινῆς.

Ἐπιμένω διὰ τὴν πρωτεύουσαν τοῦλάχιστον εἰς τὴν ἐποπτεῖαν τῶν γυναικῶν ἱατρῶν διότι γνωρίζω ὅτι ἀν' ἐστράφη σήμερον ἡ προσοχὴ τῆς φιλανθρωπίας περισσότερο ἀπὸ ἄλλοτε εἰς τὴν παιδικὴν καὶ βρεφικὴν ἡλικίαν, εἰς ὅλον τὸν κόσμον, τοῦτο χρονολογεῖται ἀφ' ἧς ἐποχῆς ὁ ἀριθμὸς τῶν γυναικῶν ἱατρῶν ἐπληθύνθη καὶ ἀνεγνωρίσθη τόσον, ὥστε νὰ ἐπιβάλλῃ τὰς ιδέας τῶν γυναικῶν, αἱ ὁποῖαι φυσικὰ ἐστράφησαν πρωτίστως καὶ εἰδικώτερον πρὸς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν.

Πρὸς τὴν ἡλικίαν αὐτὴν φέρει τὴν γυναῖκα ἱατρὸν πρῶτον τὸ ἔνστικτον τῆς μητρότητος. Μητέρα ἢ ὄχι ἡ γυναῖκα ἱατρὸς ἀγαπᾷ τὰ παιδιὰ, καὶ στρέφει τὴν προσοχὴν τῆς ὡς ἐπιστήμων ἰδιαίτερος καὶ κατὰ προστίμησιν πρὸς αὐτὰ. Περισσότερον ἀπὸ κάθε ἀληθινὴν μητέρα αὐτὴ γνωρίζει τὴν σημασίαν τῆς ὑγείας ἐνὸς παιδιοῦ διὰ τὸ μέλλον τῆς φυλῆς, καὶ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄνδρα συνάδελφόν τῆς αὐτὴ ἔχει τὴν ἐπιμονὴν καὶ τὴν ὑπομονὴν ποῦ χρειάζεται διὰ νὰ μελετᾷ τὸν κάθε παιδικὸν ὄργανισμὸν, νὰ ἐμβαθύνῃ εἰς τὴν παιδικὴν φύσιν, νὰ ἀνατέμνῃ τὴν παιδικὴν ψυχὴν. Αὐτὴ ἀκόμη ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἠξεῦρει πῶς νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὴν ἀμυθῆ μητέρα τὰ ἴδια τῆς αἰσθημάτων, πῶς νὰ τὴν διδάξῃ, νὰ τὴν φωτίσῃ καὶ νὰ τὴν ὁδηγήσῃ εἰς τὰ μητρικὰ τῆς καθήκοντα.

Ἀπὸ τὰ μαθημάτων πρὸς τὰς μητέρας τῆς παιδικῆς ὑγιεινῆς, τὰ ὁποῖα πρὸ ἐνὸς ἔτους ἰδρύσαμεν καὶ συνεχίζομεν εἰς τὸ Λύκειον τῶν Ἑλληνίδων ἀπεδείχθη κατὰφανεστάτα πλέον ἢ ἀλήθειαν αὐτῆ. Γυναῖκες τοῦ λαοῦ, κυρίως τῶν κλλῶν τάξεων, νῆκ κορίτσια προετοιμαζόμενα διὰ τὰ καθήκοντα τῆς μητρότητος, ὅλκι πκρηκολούθησαν μὲ χαρὰν τὰ ὠρὰτα αὐτὰ καὶ εὐεργετικὰ μαθημάτων τῶν γυναικῶν ἱατρῶν μας καὶ ὠμολόγησαν μὲ εὐγνωμοσύνην τὴν ἐξ αὐτῶν ὠφέλειαν.

Μὲ τὴν ἐπέκτασιν δὲ τῶν μαθημάτων αὐ-

τῶν εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, εἰς τὰ ὁποῖα προσκαλοῦνται οἱ γονεῖς ὅλων τῶν παιδιῶν, βεβαίως τὸ καλὸν θά πολυπλασιασθῆ καὶ βεβαίως ἡ τοιαύτη τῶν γυναικῶν ἱατρῶν ἐνέργεια καὶ ἀνιδιοτελὴς ἐργασία θά φέρῃ ἀποτελέσματα εὐεργετικά.

Πρέπει δὲ νὰ σημειωθῆ ὅτι ὅλη αὐτὴ ἡ ἐργασία ἔγινεν οἰκειοθελῶς, χωρὶς καμμίαν ὑλικὴν ἀμοιβήν, ἀπλῶς μὲ τὸν πόθον τὸν ὁποῖον αἰσθάνεται μία γυναῖκα ἀνεπτυγμένη σήμερον νὰ συνεισφέρῃ καὶ αὐτὴ κατὰ εἰς τὸ κοινὸν καλόν. Ἐγὼ λοιπὸν τὴν βεβαιότητα ὅτι ὁ κ. Δάσιος διὰ τὴν θαυμασίαν ὑπὲρ τῶν παιδιῶν ἐργασίαν τοῦ θά χρησιμοποίησῃ τὰς γυναῖκας ἱατροῦς, τὰς γυναικῆς νοσοκόμους, τὰς γυναικῆς παντοῦ καὶ πάντοτε, ἀφοῦ πρωτίστως ἀναγνωρίζει καὶ τὴν εὐσυνειδησίαν μὲ τὴν ὁποῖαν ἐργάζονται καὶ τὴν ἀκρίθειαν μεθ' ἧς ἀνταποκρίνονται εἰς ὅ,τι ἀναλάβουν καὶ τὴν ἀφοσίωσιν των πρὸς τὰ μεγάλα ἰδεώδη τῆς προόδου καὶ τῆς ἐθνικῆς μας ἀναγεννήσεως.

Διότι ὅλα αὐτὰ τὰ ἀναγνωρίζει, τὰ ὁμολογεῖ, τὰ κηρύττει ὁ κ. Νομάρχης. Καὶ ὄνειροπωλεῖ νὰ ἰδῆ τὴν καθαριότητα τῆς πόλεως ἐποπτευομένην ἀπὸ γυναικῆς, ὑποθέτω καὶ τὴν γενικὴν μας φιλανθρωπίαν ἐπίσης, καὶ ἐν γένει κάθε πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖ καλαισθησίαν, ἐπιμέλειαν, ὑπομονὴν καὶ εὐσυνειδησίαν. Εἰς ὅλα αὐτὰ αἱ γυναῖκες διεκρίθησαν παντοῦ καὶ ἡ Ἀμερικὴ δὲν θά ἦτο βέβαια ἡ ὄνειρώδης χώρα τῆς προόδου, ἐὰν ἐξ ἀρχῆς πρώτη αὐτὴ δὲν ἐχρησιμοποίησε τὴν γυναικείαν ἰδιοφυίαν καὶ τὴν γυναικείαν δύναμιν εἰς ὅλους τοὺς κλάδους, εἰς τοὺς ὁποῖους ἰδιαίτερος καὶ κατ' ἐξοχὴν εὐδοκίμοῦν καὶ ἐπιτυγχάνουσιν αἱ γυναῖκες.

ΤΟ ΠΡΟΣΚΕΦΑΛΟ ΤΟΥ

Ἄγαπημένο μου μικρὸ ἄσπρο προσκεφαλάκι, φτιαγμένο ἀπὸ πούπουλα ἀφράτα διαλεχτά.
 Ὅταν τὴ νύχτα ὁ Βορρῆας μ' ὀρμὴ φυσομανάει, κοιμοῦμαι ἐπάνω σου ἱεστό, μ' ὄνειρατα γλυκά.
 Πόσα παιδακία δύστηνα, φτωχὰ, κι' ὀρφανεμένα, χωρὶς φωλίτσα ἀπαλή, σὰν ἔρημα πουλιὰ.
 Χωρὶς μητέρας ἀγκαλιὰ δὲν ἔχουν προσκεφάλι, καὶ τρέμουν τὰ κακόμοιρα στὴν ἀγρία παγωνιά;
 Γι' αὐτὰ, Μανουλά μου γλυκειά, μιὰ προσευχὴ θά
 στὸ σπλαγχνικὸ μας τὸ Θεό, νὰ τὸν παρακαλῶ.
 Σὲ κάθε παιδί ἔρημο, καὶ παραπονεμένο, νὰ στείλῃ μ' ἕναν ἄγγελο προσκεφάλο ἀπαλό.

ΑΙΚ. Β. ΚΑΤΣΕΦΟΥ

ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ Ο Β' Ο ΝΕΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΔΑΝΙΑΣ Η ΝΕΑ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΗΣ ΔΑΝΙΑΣ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΝΑΚΤΟΡΟΥ ΤΗΣ ΚΝΩΣΟΥ ΔΙΑΛΕΞΙΣ ΤΗΣ Δος ΑΝΝΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΑΚΗ Β'.

Ὁ κ. Evans ὀνομάζει αὐτὸν οὕτω, διότι ἡ Κνωσὸς, ἡ πρωτεύουσα τοῦ Μίνωος, ἦτο ἀκατοίκητος κατὰ τοὺς μ. Χ. χρόνους καὶ ἐπομένως τὰ μνημεῖα τῆς εἶναι πλουσιώτερα καὶ δίδουσι σαφεστέρην ἢ αἱ ἄλλαι πόλεις ἰδέαν διὰ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολιτισμοῦ τούτου.

Ὁ κ. Evans διακρίνει τρεῖς περιόδους, τὴν πρώτην Μινωικὴν, τὴν μέσην Μινωικὴν καὶ τὴν νέαν Μινωικὴν περίοδον.

Ἐκαστὴν τῶν περιόδων τούτων ὑποδιαιρεῖ εἰς τρεῖς τμήματα δηλοῦντα τὴν ἐμφάνισιν, τὴν ἀκμὴν καὶ τὴν παρακμὴν ἐκάστης τούτων.

Ἡ τελευταία Μινωικὴ περίοδος ὑπῆρξεν ἡ πρόδρομος αὐτοῦ τοῦ ἐν Ἑλλάδι πολιτισμοῦ, τοῦ γνωστοῦ εἰς ἡμᾶς Μυκηναϊκοῦ.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Μυκηναϊκὸς πολιτισμὸς ἔχει τὰς ἀρχὰς του ἐκ τῆς Κρήτης δικαίως καὶ ἡ ὅλη περίοδος ἠλλάξεν ὄνομα ἀποδοθείσης τῆς προέπουσης δικαιοσύνης καὶ ὠνο-

μάσθη Κρητικὴ καὶ ὁ πολιτισμὸς Κρητικὸς, ἀντὶ ὡς μέχρι τοῦδε Μυκηναϊκός.

Τὰ ἀγγεῖα τῆς Α'. Μινωικῆς περιόδου διατηροῦνται ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν περιλαμβάνουσιν πλέον τῶν 1500 χρόνων καὶ φέρουσιν τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς πολυχρωμίας. Ὁ διάκοσμος τῶν ἀγγείων εἶναι γεωμετρικός. Κατ' ἀρχὰς συχνότατα ἔχουσι σχῆμα ζώου, ἀλλ' ἐνωρίτατα ἀναφαίνονται τὰ χαριέστατα σχήματα τὰ ἀμιλλώμενα πρὸς τὰς λευκούς τοῦ μέλλοντος, διότι οἱ Κρήτες μετὰ τὴν ἀφύπνισιν των ἀπὸ τοῦ Νεολιθικοῦ ληθάργου σπεύδουσιν ἀλματικῶς πρὸς τὴν πρόοδον.

Τὰ ὄπλα, ἐγχειρίδια, πελέκει καὶ αἰχμη βελῶν κατὰ τὴν περίοδον ταύτην εἶναι χάλκινα. Αἱ σφραγίδες ἔχουσι κατ' ἀρχὰς γραμμὰς πολὺ ἀπλᾶς καὶ κατόπιν κριστώσι φύλλα, ζῶα καὶ ἀνθρώπους ἀτελῶς.

Τὰ εἰδῶλια, ἄμορφος ἀναπαράστασις τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, εἶναι πολυπληθῆ, ὑπερτερῆ ὁ γυναικεῖος τύπος. Ὁ χρυσοῦς εἶναι σπανιώτατος.

Ἡ ἀκμὴ τῆς περιόδου ταύτης τίθεται κατὰ τὸ 2500 π. Χ.

Ἡ Δευτέρα Μινωικὴ περίοδος ἡ λεγομένη Καμαραϊκὴ ἔκ των παρὰ τὸ χωρίον Καμαρές

τὸ πρῶτον ὑπὸ ποιμένος εὐρεθέντων πολυτίμων ἀγγείων τῶν φερόντων πολυτίμους γραφὰς μετὰ χρωμάτων, εἶναι ὁ θρίκμος τῆς πολυχρωμίας. Τὸ κόκκινον εἰς διαφόρους ἀποχρώσεις, τὸ πορτοκλίχρον, τὸ κίτρινον καὶ τὸ λευκὸν ἀναμιγνύονται ἐπιτυχέστατα ἐπὶ ἐδάφους βαθυτάτου, σχεδὸν μαύρου.

Ὁνομαστή ἦτο ἡ δεξιότης τῶν ἀρχαίων Κρητῶν διὰ τὴν κατεργασίαν τῶν μετάλλων καὶ γνωστοὶ εἶναι οἱ μῦθοι περὶ τῶν Ἰδαίων Δακτύλων, τῶν θεραπόντων τῆς Ρέας εἰς οὓς ἀπεδίδοτο ἡ ἐφεύρεσις τῆς μεταλλουργίας καὶ οἱ ὅποιοι ἐθεωροῦντο ὡς κατέχοντες ἐπιδεξιότητα εἰς πᾶν ἔργον.

Ἡ μεταλλευτικὴ ἐνέπνευσε καὶ τοὺς ἀγγειοπλάστας, οἵτινες κατεσκεύαζαν λεπτότατα ἀγγεῖα, εἰς τὰ ὅποια ἀπέδοκον καὶ τὴν μαύρην μεταλλικὴν λάμψιν. Τινὰ ἐξ αὐτῶν τῶν ἀγγείων εἶναι ἀληθινὰ ἀριστουργήματα, ἐπεὶ δὲ εἶναι ἀντίγραφα μεταλλίνων ἀγγείων ἔχουσι τόσον λεπτὰ τοιχώματα, ὥστε δύνανται νὰ παραβληθῶσι πρὸς τὰ ἐκ τῆς λεπτοτέρας πορσελάνης τῆς Κίνας.

Αἱ γεωμετρικαὶ γραμμαὶ ἐκλείπουσιν ἐντελῶς καὶ ἀντ' αὐτῶν φύλλα, ῥόδακες καὶ σπειροειδῆ κοσμήματα ἀποτελοῦσι σύνολον καλλιτεχνικώτατον.

Τὰ σχέδια τῶν ὠραίων αὐτῶν ἀγγείων χρησιμεύουσιν ὡς ὑποδείγματα εἰς τὴν Ἑλληνίδα τῆς σήμερον, ἥτις ἐννοοῦσα τὸν μέγαν προορισμὸν τῆς ἐργάζεται, κοπιᾷ καὶ ἀγωνιᾷ νὰ παρουσιάσῃ κατὰ τὸ Ἑλληνικόν, μελετώσα, ἀντιγράφουσα καὶ ἀπομιμουμένη τὰ κοσμήματα ἐκεῖνα καὶ σήμερον ὁ ξένος δὲν θαυμάζει μόνον τὰ ὠραία μάρμαρα μετὰ τὴν χρυσοῦν ἀπόχρωσιν, τὰ ὑπενθυμίζοντα μόνον τὸ ἀρχαῖον μεγαλεῖον, ἀλλ' ἐλκύουσι τὴν προσοχὴν τοῦ μαζὶ μετὰ τὴν ἄλλην πρόδον καὶ τὰ ὠραία κεντήματα καὶ αἱ δαντέλλαι μετὰ ἀρχαῖα σχέδια.

Κατὰ τὴν Καμαραϊκὴν περίοδον ὁ πολιτισμὸς εἶναι περισσύτερον ἀνεπτυγμένος ἐν Κρήτῃ ἢ εἰς τὰ ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος. Τὸ ἐμπόριον διεξάγεται ἐλευθέρως μετὰ τῆς Αἰγύπτου, ὡς μαρτυροῦσι τὰ ἐπὶ τῶν Κρητικῶν στρωμάτων εὐρεθέντα Αἰγυπτιακὰ μνημεῖα, τὰ χρησιμεύοντα μάλιστα τόσον διὰ τὸν καθορισμὸν τῆς χρονολογίας.

Ἐνεκα τῆς ἐπικοινωνίας ταύτης οἱ Κρητῆς βεβαίως ἐγνώρισαν τὰ Αἰγυπτιακὰ ἔργα, ἀλλὰ δὲν ἐπηρεάζονται ἐξ αὐτῶν. Αἱ ἐμπνεύσεις τῶν προέρχονται ἐκ τῆς φύσεως καὶ τοῦτο κάλλιστα δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν συγκρίνοντες τὰ Αἰγυπτιακὰ ἔργα πρὸς τὰ Κρητικά.

Πρὸς τὴν ἀκινήσιν τῶν μὲν ἀντιτίθενται αἱ φυσικαὶ γραφικαὶ κινήσεις τῶν δέ. Εἰς τὰ Κρητικὰ ἔργα παρτηρεῖται πανταχοῦ ζωὴ, κινήσεις, δράσεις.

Ἐξ τινος σφραγιδολίθου εὐρέθη καὶ εἶδος ἱερογλυφικῆς γραφῆς. Ἐκ ταύτης ἀνεπτύχθη κατόπιν ἕτερον εἶδος γραφῆς, τὸ γραμμικόν. Ἡ ὑπαρξίς γραφῆς εἶναι ἀρκετὴ διὰ νὰ δείξῃ τὴν βαθμίδα τοῦ πολιτισμοῦ τῆς κοινωνίας ἐκείνης.

Ἡ Καμαραϊκὴ περίοδος διατηρεῖται ἀπὸ τοῦ 2200—1600 π. Χ. ἡ χρονολογία αὕτη στηρίζεται ἐπὶ εὐρεθέντος Αἰγυπτιακοῦ ἀγάλματος, τὸ ὅποιον διὰ τῆς ἐπ' αὐτοῦ ἱερογλυφικῆς ἐπιγραφῆς ἀνάγεται εἰς τὸ ἔτος 2000 π. Χ.

Ἡ τρίτη Μινωικὴ περίοδος εἶναι ἐκείνη καθ' ἣν ἡ Κνωσὸς φθάνει εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης.

Ἐκ τῶν ἀγγείων ἐξαρκινίζεται ἡ πολυχρωμία, ἀλλ' ἡ τέχνη ἀκμάζει. Ἐπὶ τοῦ ξανθοῦ χρώματος τοῦ πηλοῦ τίθενται κοσμητικὰ χρώματα καφέ ἢ ἐρυθρὰ. Ὁ ἀγγειογράφος κατὰ τὴν ἀκμὴν τῆς περιόδου ἀντιγράφει τὴν φύσιν καλλιτεχνικώτατα.

Τὰ πάντα κοσμοῦνται, ἀκόμη καὶ εἰς τὰ σκεύη τῆς καθημερινῆς χρήσεως καταβάλλεται μεγίστη προσοχή.

Ὁ ἀργυρὸς εἶναι σπάνιος κατὰ τὴν Μυκηναϊκὴν περίοδον ἐν τούτοις εὐρέθησαν καὶ ἀργυρὰ ἀγγεῖα ἐν Κνωσῷ.

Πυξίς φέρουσα τὸ ὄνομα τοῦ Φαραῶ Κνὸν χρησιμεύει ὡς ἀφετηρία διὰ τὴν χρονολογίαν τῆς περιόδου ταύτης, ἥτις τίθεται ἀπὸ τοῦ 1600—1350 π. Χ.

Τὴν μετὰ τῆς Αἰγύπτου ἐπικοινωνίαν ἐπιβεβαιῶν καὶ ἡ μνεία καὶ ἀπεικόνισις τῶν Κεφτιῶν ἦτοι τῶν Κρητῶν ἐπὶ τῶν Αἰγυπτιακῶν τάφων. Φέρουσιν οὗτοι τὸν περὶ τὸ 1550 π. Χ. βασιλεύοντα Θοτμῆν τὸν Γ' δῶρα ἢ φέρον ἀγγεῖα ὅμοια πρὸς τὰ ἐν Κνωσῷ καὶ ἄλλα κειμήλια.

Ἡ περίοδος αὕτη εἶναι ἡ τοῦ ἀνακτόρου. Ἡ ἀκμὴ αὐτοῦ εἶναι ὁ χρυσοῦς αἰὼν τῆς Κρήτης. Τὸ ἀνάκτορον κεῖται, ὡς εἶπον προηγουμένως, ἐπὶ τῶν ἐρειπίων ἄλλου ἀρχαιότερου ἐρημωθέντος ὑπὸ αἰφνιδίως ἐπιδραμόντων πολεμίων.

Περὶ τὸ νέον, τὸ ὅποιον ἀνηγέρθη μετὰ πάροδον χρόνου ἀπὸ τῆς καταστροφῆς κτίζεται περίβολος καὶ πύργοι πρὸς προστασίαν τῶν μᾶλλον εὐπροσβλήτων σημείων.

Ἡ κυρία εἴσοδος τοῦ ἀνακτόρου εἶναι πρὸς βορρᾶν, ἐπὶ ταύτης καὶ τὰ μεγαλοπρεπῆ προπύλαια.

Τὸ ἀνάκτορον διακεῖται εἰς δύο μεγάλα τμήματα χωρίζομενα ἀλλήλων ὑπὸ μεγάλης κεντρικῆς αὐλῆς, εἰς τὴν μέσον τῆς ὁποίας ὑπάρχει βωμὸς θεωρούμενος ὡς ὁ κύριος τοῦ ἀνακτόρου, περίξ δ' αὐτῆς τὰ πολυπληθῆ διαμερίσματα τὰ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον συνδεόμενα πρὸς ἄλληλα, ἐνθα ἐξελίσσετο ἡ ἡγεμονικὴ ζωὴ.

Καὶ τῶρα ἂς ἔλθωμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν κυριωτέρων μερῶν.

Πρὸς ἀνατολὰς ἐπειδὴ τὸ ἔδαφος ἦτο κωταφρῆς ὁ ἀρχιτέκτων δι' ἐπιχώσεων ἀναλημάτων καὶ ἀποκοπῆς ἐν μέρει τοῦ βράχου ἐσχημάτισε διάφορα ἐπίπεδα κλιμακωτὰ ἐπὶ τῶν ὁποίων κατόπιν ὠκοδόμησεν.

Οὕτω τὸ ἀνάκτορον μετὰ τοὺς πέντε τοῦλάχιστον ὀρόφους τοῦ πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο παρτηρούμενον ἐκ τοῦ ποταμοῦ παρουσίαζεν ὄψιν ἀμφιθεατρικὴν, ἡ ὄψις δ' ἐκείνη βεβαίως ἦτο μεγαλοπρεπὴς καὶ ἐπιβλητικὴ· εἰς πολλὰ μέρη σώζονται καὶ λείψανα τῶν κλιμάκων· ὁ πέμπτος ὄροφος εὐρίσκετο ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ, ἐφ' οὗ καὶ ἡ αὐλὴ ἐπίπεδον καὶ συνεκινῶναι πρὸς αὐτὴν.

Πολλὰ πλοῦν ἦτο τὸ ὄφελος ἐκ τῆς τοιαύτης διατάξεως τοῦ ἀνακτόρου, διότι τὰ δωμάτια ἐφωτίζοντο καὶ ἀερίζοντο καλύτερον ἢ παρὰ ἐὰν ὅλα εὐρίσκοντο ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπίπεδου καὶ ἡ θέα ἦτις ἠνοίγετο πρὸς τὸν ποταμὸν ἦτο ἀσυγκρίτῃ τῷ λόγῳ ὠραιότερα.

Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερον ὁ θόρυβος τῆς αὐλῆς δὲν ἔφθανεν ἕως ἐκεῖ.

Τὸ μέρος αὐτὸ τοῦ ἀνακτόρου ἦτο ἴσως προωρισμένον διὰ τὰς ὑποδοχάς. Τὸ κυριώτερον τμήμα, ἡ λεγομένη αἴθουσα τῶν διπλῶν πελέκεων, ἦτο ἡ τῶν ἀρράσεων δηλ. τὸ μέγαρον ὅπου ὁ βασιλεὺς ἐδέχετο τοὺς ἀγγεῖοντες ἠδεμέδοντας· ἡ τιμητικὴ θέσις ἦτο πρὸς βορρᾶν ἀντικρύζουσα τὴν νοτιάν στοάν.

Ἐστία δὲν εὐρέθη ἐντὸς τοῦ Κρητικοῦ μεγάρου· οἱ τέσσαρες εὐρεθέντες βωμοὶ εἶναι ἐκτὸς αὐτοῦ.

Πλησίον τοῦ μεγάρου τῶν ἀνδρῶν ὑπάρχει ἄλλο μικρότερον διαμέρισμα· θεωρεῖται ὡς τὸ τῆς βασιλείσεως.

Δὲν εἶναι βεβαιωμένον τὸ πρᾶγμα, Ἐν τούτοις ὁ ὠραιότατος διάκοσμος τῶν τοίχων καὶ τὰ περίξ δωμάτια πείθουσιν ὑπὲρ τῆς παραδοχῆς τῆς γνώμης ταύτης.

Δὲν πρέπει ὅμως νὰ νομισθῇ ὅτι αἱ Κρητῆσαι ἔζων χωριστὰ ἀπὸ τοὺς ἀνδρας περιωρισμένοι εἰς τὸν γυναικωνίτην. Εἰς τὴν αἴθουσαν ὑπάρχουσιν ἀναπαυτικὰ λίθινα καθίσματα

ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ ἠπλοῦντο τάπητες καὶ βρέα ὑφάσματα·

«ἐνθα ἐκ πέπλοι

λεπτοὶ εὐηκτοὶ βεβλήκατο, ἔργα γυναικῶν» λέγει ὁ ποιητής.

Ὁραία θαλασσογραφία καὶ δάσος στολιζοῦσι τοὺς τοίχους, ἕτερα δὲ ἀπεικόνισις χορευουσῶν νεανίδων μετὰ διαφανῆ φορέματα καὶ κυματίζουσαν κόμην συμπληροῦσι τὸν γραφικώτατον διάκοσμον τῆς αἰθούσης.

Παράκειται δωμάτιον ἔχον ἐπίστρωσιν ὠραϊκῆς γῆς συμπηχθείσης εἰς μίγμα στερεὸν ὡς τὸ σημερινὸν τσιμέντο, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπάρχει μικρὸν λουτρόν.

Εἰς ἕτερον δὲ παρπλευρῶς κείμενον δωμάτιον φαίνεται ἔκλωθον καὶ ὑφαντὸν, διότι εἰς τοὺς τοίχους ὑπάρχουσιν ἐγγράφατοι ἡλακάται.

Τὸ περίεργον εἶναι ὅτι εἰς τὴν πλησίον δωμάτιον εὐρέθη καὶ ἀρχεῖον, τὸ ὅποιον ἀγνοοῦμεν ποῖαν σημασίαν ἔχει. Ἴσως ἐτέθη ἐκεῖ πρὸς ἀσφαλεστέραν φρούρησιν ἢ καὶ ἔνεκα τῆς ἐπικρατούσης ἐν τῇ νήσῳ μητριαρχίας.

Σημαίνει δὲ ἡ λέξις αὕτη τὴν ἐπίδρασιν καὶ ἐπιβολὴν, ἣν ἤσκουν ἐν τῷ οἴκῳ καὶ προφανῶς ἐκ τοῦ οἴκου ἐν τῇ κοινωνίᾳ αἱ μητέρες. Δὲν πρόκειται περὶ ἀσκήσεως πολιτικῆς ἐξουσίας προφανῶς, ὥστε νὰ ζητήσωσι νέα καὶ τόσον ἰσχυρὰ μάλιστα θεμέλια ἐν τῷ ἀρχαίῳ ἐκείνῳ πολιτισμῷ οἱ ὄπαδοὶ τῶν ἰδεῶν τῆς γυναικείας χειραφετήσεως.

Πρόκειται περὶ τῆς ὑψηλῆς καὶ ὠραίας ἐπιδράσεως, τὴν ὁποίαν ἤσκουν καὶ πρέπει νὰ ἀσχοῦσι πάντοτε αἱ μητέρες.

Δι' αὐτὸ ἀν πανταχοῦ σχεδὸν ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ πατρὸς ἔλαβον τὸ ὄνομα τὰ ἱερὰ ἐδάφη τῆς πατρίδος, ὁ Κρητικὸς ἐκεῖνος πολιτισμὸς ἔγνω πρῶτος καὶ μόνος νὰ δανεισθῇ ἐκ τῆς μητρὸς τὸ ὄνομα ἐκεῖνου, ὅπερ εἶναι τιμιώτερον καὶ σεμνώτερον καὶ ἱερώτερον καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς καὶ πρῶτοι καὶ μόνου οἱ Κρητῆς ἀπεκάλεσαν μητρίδα τὴν πατρίδα.

Παρ' ὅλην τὴν ἀμφιθεατρικὴν τοῦ διατάξιν τὸ ἀνάκτορον ἔνεκα τῶν πολλῶν τοῦ δωματίων εἶχεν ἀνάγκην φωταγωγῶν, οἵτινες ἦσαν μικραὶ, ἀσκεπεῖς αὐλαὶ πρὸς ἀερισμὸν καὶ φωτισμὸν τῶν μὴ ἐν τῇ προσόψει δωματίων.

Τέλειον σύστημα ὑπονόμων μετέφερε τὰ ἀκάθαρτα καὶ τὰ ὄμβρια ὕδατα εἰς τὸν κεντρικὸν βόθρον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου φαίνονται τὰ ἔχνη διὰ τῶν ὁποίων κατήρχοντο οἱ τεχνίται πρὸς ἐπισκόπησιν αὐτοῦ.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ ὑπαρξίς ὑπο-

νόμων εις πόλιν πρό χιλιοτηρίδων ἀκμάσσαν ἐκπλήσσει τοὺς σημερινούς Ἀθηναίους.

Κατὰ τὴν Ὀμηρικὴν περιγραφὴν τοῦ ἀνακτόρου τοῦ Ἀλκινόου καὶ τοῦ Ὀδυσσεύς τὸ ἀνάκτορον περικυκλῆται αὐτάρκες. Εἶναι μικρογραφία πόλεως.

Ἐπομένως δὲν ἐκπλήσσει ἡμᾶς ἡ ἔκτασις τοῦ ἀνακτόρου, οὐ τὸ ἐμβαδὸν εἶναι 22,500 μέτρα, ἀλλ' οὔτε καὶ ἡ ὑπερῆς βιομηχανικὴ τμήματις εἰς τὸ ὅποιον ἀγγειοπλάστει, ζωγράφοι, γλύπται καὶ χαράτται ἐργάζονται πυρρωδῶς.

Τεμάχια ἐλεφαντοστοῦ, πλάκες χρυσαῖ, λίθοι ἡμιχάρακτοι, ἀγγεῖα ἡμιτελῆ εἶναι τὰ τεκμήρια, ἀλλ' εἶναι συγχρόνως καὶ σαφεῖς ἀποδείξεις τῆς αἰφνιδίως προσβολῆς τοῦ ἐχθροῦ καὶ τῆς διαρκείας τοῦ ἀνακτόρου.

Τὸ πλησίον ἀρχεῖον εἶναι φάνεται τὸ τῶν λογαριασμῶν τῶν τεχνιτῶν.

Ἐδῶ κεῖται καὶ τὸ σχολεῖον. Τὸ σχολεῖον εἶναι δωμάτιον εἰς τὰς τρεῖς πλευρὰς τοῦ ὁποῦ ὑπάρχουσι λίθινα θρανία καὶ εἰς τὴν τετάρτην ἡ ἔδρα τοῦ διδασκάλου· ἐκατέρωθεν ταύτης ὑψοῦνται δύο στύλοι, ὧν ὁ μὲν ἔχει ὕψος ἀνδρός, ὁ δ' ἕτερος παιδίου.

Εἰς τὸ ἄνω μέρος ἐκάστου τῶν στύλων ὑπάρχει κοίλωμα, ἐφ' οὗ ὑποτίθεται ὅτι ἐτίθετο ὁ δὲ τὰς πινακίδας πηλός, ὃν ἐκράτουν ἐκεῖ μαλακόν.

Ἀλλὰ καὶ ἐλασιπιεστήριον δὲν λείπει, τοῦ ἐλαίου ὄντος ἀπαραιτήτου ὄχι μόνον διὰ τὸ φαγητόν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀλείψωσι τὸ σῶμα οἱ γυμναζόμενοι καὶ ὡς βάσις τῶν μύρων.

Οἱ σταῦλοι κεῖνται βορειότερον.

ὑπολείπεται ἡ δυτικὴ πλευρά.

Πρὸς δυσμὰς ὅλα τὰ οἰκοδομήματα ἦσαν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου.

Εἰς τὴν πλευρὰν ταύτην εὐρίσκονται 21 ἐπιμήκη δωμάτια, τὰ ὅποια ἐχρησίμευσαν ὡς ἀποθήκη.

Τινὲς τῶν δικυπέων τοίχων εἶναι παχύτεροι, τοῦτο δὲν ἐξηγεῖται ἄλλως παρὰ ἐὰν παραδεχθῶμεν τὴν ὑπερῆν καὶ δευτέρου ὄρους ἄνωθεν τῶν ἀποθηκῶν, τὸ ὅποιον ἐπιβεβαιούσι καὶ ἔχνη κλιμάκων.

Εἰς πλείους τῶν ἀποθηκῶν τούτων ὑπάρχον πελώριοι πίθοι πρὸς διαφύλαξιν ὀσπρίων, ἐλαίου καὶ οἴνου.

Οἱ φόροι καὶ «κί δετῖναι» ἐπληρώνοντο εἰς εἶδη, ἐξυγίζοντο παρὰ τῷ θυρωρῷ καὶ ἐτίθεντο κατόπιν εἰς τὰς ἀποθήκας.

ὑπὸ τὸ ἔδαφος τῶν ἀποθηκῶν εὐρέθησαν καὶ κρύπται ἐν αἷς σπάνια ἔχνη χρυσοῦ, διαφυγόντα τὴν προσοχὴν τῶν κατακτητῶν κατὰ

τὴν ἡμέραν τῆς διαρκείας καὶ τῆς πυρκαϊῆς, δεικνύουσι τὸν προορισμὸν τῶν ὡς θησαυροφυλακείων.

Τὸ πρὸς ἀνατολὰς τῶν ἀποθηκῶν τμήμα θεωρεῖται ὡς τὸ ἱερώτερον τοῦ ἀνακτόρου, διότι εἰς αὐτὸ κεῖνται οἱ τρεῖς ἐκ τῶν τεσσάρων βωμῶν τοῦ ἀνακτόρου καὶ τὰ πλείστα τῶν ἱερῶν.

Δύο δωμάτια συνεχόμενα πρὸς ἄλληλα θεωροῦνται ὡς ὁ κύριος τύπος τῆς λατρείας· ἐν ἐκάστῳ τούτων ὑψοῦται τετράγωνος στῦλος ἐκ μεγάλων πελεκημάτων ὀγκολίθων, ἐφ' ὧν εἶναι χαραγμένος διπλοῦς πέλεκυς.

Λίθινοι στῦλοι τῶν διαστάσεων αὐτῶν δὲν ἦσαν ἀναγκαῖοι διὰ τὴν στερεότητα τοῦ οἰκοδομήματος, ὥστε μᾶλλον αὐτοὶ οἱ ἴδιοι εἶναι λατρευτικὰ σύμβολα· λείψανα τῆς λατρείας κιονίσκων, στύλων καὶ ἀργῶν λίθων ἀκόμη εὐρίσκουμεν καὶ κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους.

Ἡ μετὰ μεγαλυτέρας προσοχῆς πλάκωσις τοῦ τμήματος τούτου τοῦ ἀνακτόρου καὶ ἡ εὐρεσις μικρῶν ἀγγείων ἐκ τῶν διὰ τὰς σπουδὰς ἐπροξένησαν εἰς τὸν Evans τὴν ἐντύπωσιν μικροῦ ἱεροῦ περιπτέρου.

Εἰς ἐν τῶν παρακειμένων δωματίων εὗρεν ὁ Evans τὴν κρατούσαν τοὺς ὄψεις θεῶν καὶ σταυρόν.

Ὁ σταυρὸς αὐτὸς εἶναι ἰσοσκελὴς ἐκ φαίου μαρμάρου μετὰ λευκῶν φλεβῶν ὕψους 0,22 περίπου.

Ἡ εὐρεσις τοῦ σταυροῦ ἐν τῷ μικρῷ ἱερῷ καὶ τὰ ἐκατέρωθεν τούτου δύο εἰδώλια τῶν θεατῶν φανερώουσι τὸν θρησκευτικὸν χαρακτῆρα τοῦ σταυροῦ κατὰ τὴν 15ην π. Χ. ἑκατονταετηρίδα.

Ὅτι πρόκειται περὶ ἱεροῦ συμβούλου δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, διότι ἐκτός τοῦ ὅτι εὐρέθη ἐνταῦθα, εὐρέθη καὶ εἰς τὴν κεφαλὴν ταύρου εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἀστέρος.

Ἡ συχνὴ ἐμφάνισις τοῦ ταύρου εἰς τὰ Κρητικὰ μνημεῖα δεικνύει ἐπίσης τὴν ἱερότητα τοῦ συμβούλου αὐτοῦ, εἴτε ὅτε παρίσταται τὸ ζῷον φυσικόν, εἴτε ὅταν ὡς ἄνθρωπος με κεφαλὴν ταύρου, εἴτε καὶ μόνον ἡ προτομὴ αὐτοῦ.

Ἡ προέλευσις του εἶναι πιθανῶς ξένη, διότι καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν ἀπαντᾷ καὶ παριστᾷ τὸν οὐρανόν. Μεταξὺ τῶν κεράτων ἄλλοτε μὲν φέρεται ἀστὴρ δηλοῦντα τὸν ἥλιον καὶ ἐπομένως τὸν ἀνέφερον οὐρανόν, ἄλλοτε δὲ διπλοῦν πέλεκυν, ὅποτε συμβολίζει τὴν καταγίγδα.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΝΤΑΡΣ

Ἐὰν ἤθελα νὰ μιμηθῶ τὴν Mme de Sévigné θὰ σὰς ἔλεγα, ὡς ἐκείνη εἰς τινα ἐπιστολὴν τῆς ἔγραφε, σὰς ἀφίνω 100—200—1000 φορὰς νὰ μαντεύσετε τὴν σημασίαν τῆς ἐπιπεφυκίδος τῶν γραφομένων μου.

Ἄλλ' ἀφ' ἐνός μὲν, ἐπειδὴ εἶμαι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ποῦ δὲν ἀγαποῦν νὰ μιμοῦνται, ὅπως εἶπε καὶ ὁ Alfred de Musset ὅταν τοῦ εἶπὼν ποτε ὅτι μιμεῖται τὸν Βύρων: «Mon verre est petit, mais je bois dans mon verre»· καὶ ἀφ' ἑτέρου, δὲν θέλω νὰ βλασφημῶ τὰς ἀναγνωστρίας μου, ἐξηγοῦμαι ἀμέσως. Τί τὰ θέλετε, ἡ τελευταία ἀσθένεια, ὁ φηφίτουσμός δηλ. μὲ κατέλαβε καὶ μένα. Ἄλλ' ἀντὶ νὰ μεταχειρίζωμαι γαλλικὰς λέξεις μεταχειρίζωμαι Ἀραβικὰς καὶ ἔτσι ἤρχισα μὲ τὸ πρῶτον ντάρσ δηλ. μάθημα.

Κατέβηκα λοιπὸν διὰ τὸ πρῶτον μάθημα ἡ μᾶλλον ἀνταλλαγὴν Γαλλικοῦ με Ἀραβικόν μάθημα, μετὰ συγκατοίκου κυρίας, συζύγου ἀνωτέρου κυβερνητικοῦ ὑπαλλήλου Ἀραβος, ἧτις μοῦ ἐπρότεινε τὴν ἀνταλλαγὴν διὰ νὰ τελειοποιηθῆ εἰς τὴν Γαλλικὴν, ἣν ἀρχοῦντως γνωρίζει. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἐγὼ ἔχω ὡς ἀρχὴν τὸ «γρηάσκω αἰεὶ πολλὰ διδασκομένη», ἐδέχθη τὴν πρότασιν ὡς μικρὰν ποικιλίαν τοῦ πολυασχόλου μου βίου.

Ἐκτύπησα τὴν θύραν καί, μόλις ἤνοιξεν ἡ ὑπηρετρία, ἔτρεξεν εἰς προϋπάντησίν μου ὁ διετὴς Μωχάμετ, φέρων ὑπερμεγεθεῖς ἀβάκιον καὶ Ἀραβικόν τι βιβλίον καί, ἄμα ὡς μὲ ἀνεγνώρισεν, ἤρχισε νὰ φωνάζῃ ντάρσ, ντάρσ, ντάρσ. Ὡδηγῆθην ὑπὸ τῆς ὑπηρετρίας εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ὑποδοχῆς καὶ μόλις ἐκάθησα ἤλθεν ἡ ἀδελφὴ τῆς ἐν λόγῳ κυρίας 17έτις νεανίς με ὠρκίον γαλάζιον μεταξωτὸν φόρεμα σχήματος μᾶλλον Εὐρωπαϊκοῦ, συμμοῦ ὅμως πρὸ δεκαετίας μόνον συνειθιζομένου.

Ἀντηλλάξαμεν ὀλίγας λέξεις, καθ' ὅσον τὸ λίαν περιορισμένον λεξιλόγιόν μου, δὲν μοὶ ἐπέτρεπε νὰ συναψῶ ἐκτενῆ συνομιλίαν. Ἀφοῦ λοιπὸν ἀλληλοεκτυπῆθην ἐπὶ τινα λεπτά, αὕτη βαρυνθεῖσα πρώτη τὴν γλῶσσαν τῶν ἰχθύων, ἐξῆλθε.

Τέλος ἐνεφανίσθη καὶ ἡ μαθήτρια καὶ συγχρόνως διδασκάλισσά μου, νοστιμωτάτη, λευκοτάτη, ἀντιθέτως πρὸς τὴν φυλὴν, εἰς ἣν ἀνήκει, καὶ πολὺ διακεκριμένου ἐξωτερικοῦ κυρία.

Τόσον ἐνθουσιασμένη ἦτο, διότι θὰ ἤσχαλετο ἄπως καὶ πνευματικῶς, ὥστε ἔφερε καὶ μοῦ ἔδειξεν ὅσα Γαλλικὰ τετράδια εἶχεν

ἀπὸ τὰ μαθητικά της χρόνια, τὰ ὅποια ἐφύλαττεν ὡς ἄγια λείψανα, καὶ πραγματικῶς λείψανα ὀλίγης πνευματικῆς ζωῆς, ἣν εἰς τὰ παιδικὰ της χρόνια ἀπῆλαυσεν. Δὲν εἶχον ἀκόμη ἀρχίσει, ὅτε παρουσιάσθη καὶ ὁ δεκαπενταετὴς περίπου ἀδελφός της, ὅπως παρενβῆ εἰς τὸ μάθημα. Ἡ ἀδελφὴ καὶ ὁ ἀδελφός, ὡς μὴ συγκατοικοῦντες, ἤλθον ἐπίτηδες διὰ τὸ ἔκτακτον τοῦτο γεγονός, διότι πρὸ τοῦ τέλους τοῦ μαθήματος ἀμφότεροι ἀνεχώρησαν.

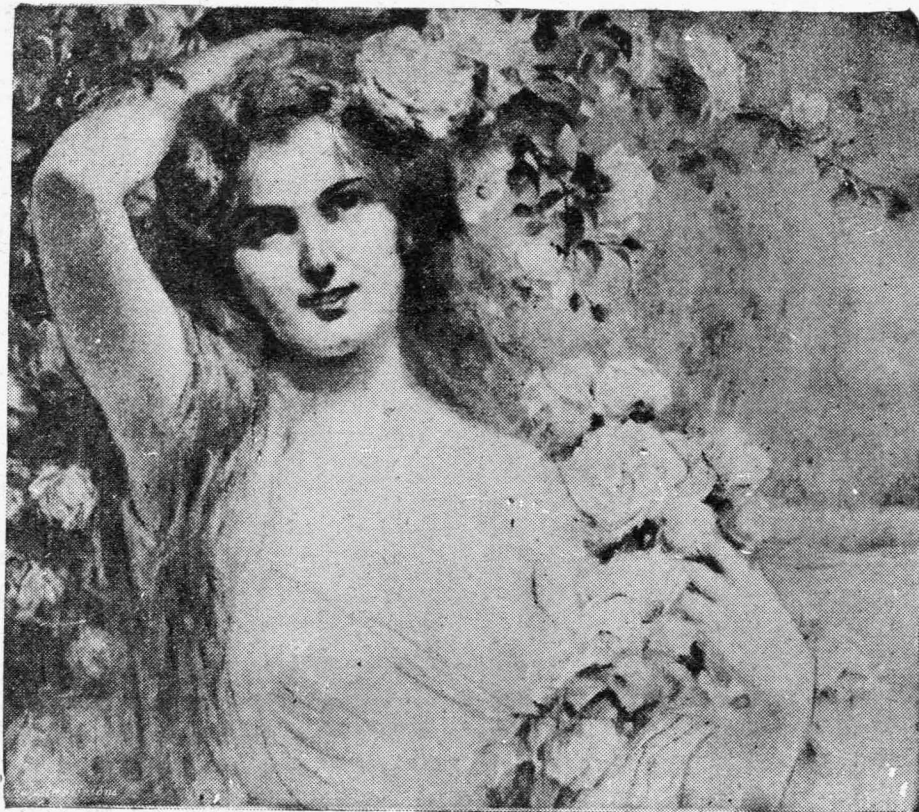
Τὶς οἶδε πόσας φορὰς ἡ λέξις Ντάρσ θὰ ἐπανελήφθη ἀπὸ τῆς προτερίας, ὥστε καὶ πάλιν ὁ μικρὸς Μωχάμετ μὲ τὸ βιβλίον του καὶ τὴν αὐτὴν λέξιν εἰς τὸ στόμα, ἐμβῆκε καί, καθήσας ἐπὶ τοῦ πολυτελοῦς τάπητος, ἤρχισε νὰ ξεφυλλίζῃ τὴν φυλλάδα του.

Ἡμεῖς εἶχον ἐμπροσθέν μας μικρὰν τράπεζαν μὲ τὰ πρὸς γραφὴν χρειώδη. Καὶ ἔβλεπα γύρω μου τὴν Εὐρωπαϊκὴν πολυτέλειαν (διότι ἡ αἴθουσα ἦτο πλουσιώτατα καὶ Εὐρωπαϊκώτατα ἐπιπλωμένη), σημεῖον τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἐπιρροῆς καὶ ἔκαμνα τὴν σκέψιν: «Πόσον περισσότερο θὰ συνῆδε πρὸς τὸ ὅλον τῶν ἀτόμων καὶ ἐν γένει πρὸς τὸ περιβάλλον, ἡ ὠρμία καὶ πλουσία ἀνατολικὴ ἐπιπλοσις, ἣν διὰ τὰς ἀπομεμακρυσμένας καὶ ἡλιοδόστους αὐτὰς χώρας ἡ φαντασία ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἀναπαριστᾷ!»

Τέλος τὸ ντάρσ μας ἐτελείωσε καὶ ἀφῆκα τὴν μαθήτρίαν μου καταγοητευμένην ἀπὸ τὴν μικρὰν αὐτὴν ποικιλίαν τῆς ζωῆς της, ἐνῶ ἐγὼ κατέληγον εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι καὶ δι' αὐτὰς ἀκόμη τὰς τόσον φύσει καὶ θέσει περιορισμένας γυναίκας πόσα θέληγτρα παρουσιάζει ἡ πνευματικὴ ἀνάπτυξις ἡ καὶ μικρὰς τὴν ἀκόμη πνευματικὴν κίνησιν. Τοῦτο ὡς φαίνεται ἔχουσαι ὑπ' ὄψιν ἰθαγενεῖς τινες κυρία τῆς ἐνταῦθα ἀριστοκρατίας ἀπεφάσισαν νὰ ἰδρῶσιν πρακτικὴν σχολὴν θηλέων πρὸς μετὰδοσιν πρακτικῶν καὶ πρὸ πάντων ἐμπορικῶν γνώσεων εἰς τὰς ἰθαγενεῖς νεανίδας. Προοδευτικὸν ὅπως δὴποτε καὶ τοῦτο σημεῖον τῆς ἐνταῦθα γυναικείας δράσεως.

ΜΑΡΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΓΛΟΥ

Ἐν Καίρῳ τῇ 22 Ἀπριλίου 1912

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΪΟΥ

ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΙ ΤΥΠΟΙ ΤΟΥ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Γ'.

Ένεκα τυπογραφικής άπροσεξίας κατά την κατά-
ταξιν τής ύλης εις τό παρελθόν φύλλον παρελείφθη
τό τελευταίον μέρος τής αναλύσεως τής τραγωδίας
του Αΐαντος εκ τής δημοσιευομένης όμιλίας τής δος
Μυρσίνης Κλεάνθους.

Σήμερον παραθέτομεν αύτήν, εις αύτήν τήν στήλην
διά να μήν επέλθη σύγχυσις με τήν συνέχειαν τής
αναλύσεως των Τραχιών, εις τας όποιας εξετάζεται
ό γυναικεϊός τύπος τής Δηϊανείρας.

Ο ΑΙΑΣ

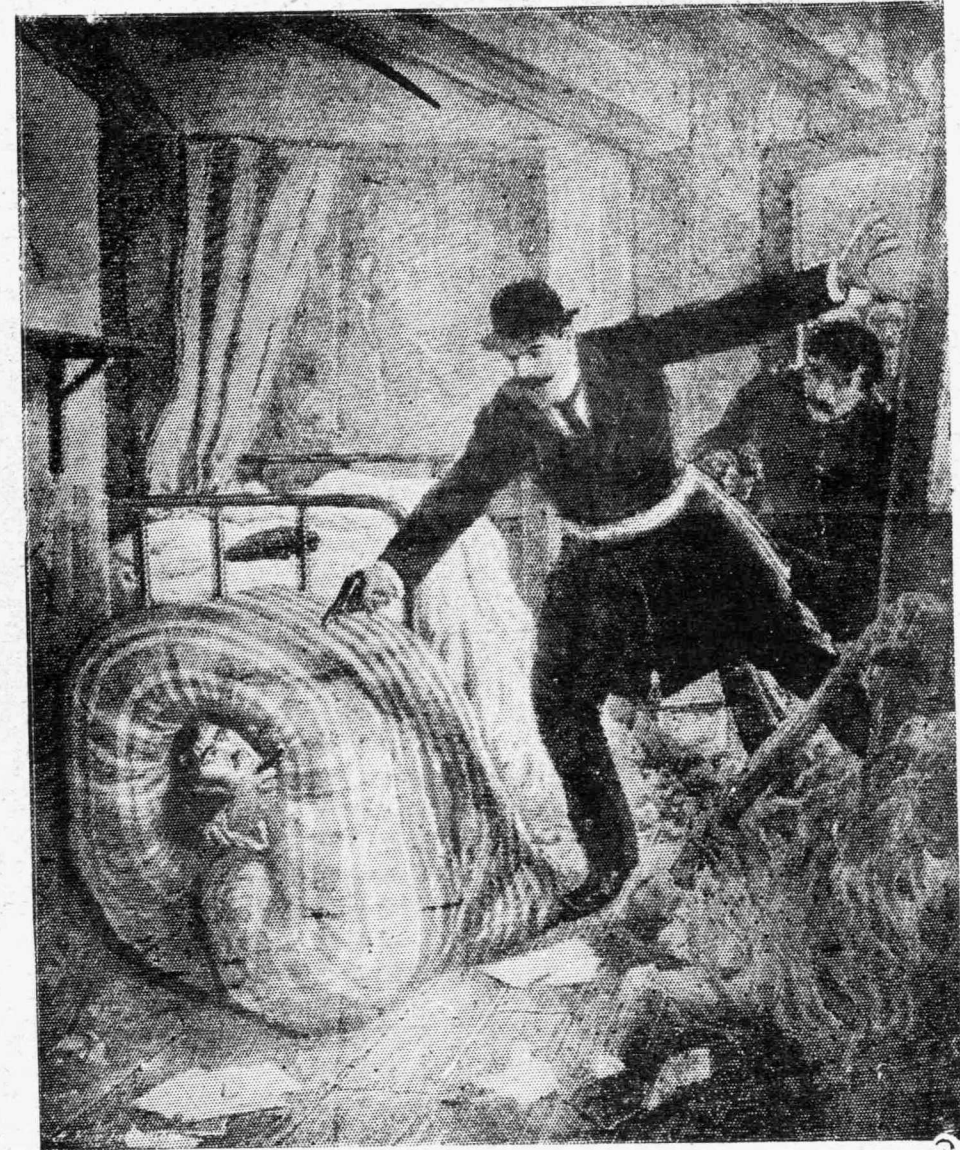
Έν ύψω ό Αΐας όμιλει αύτά ή Τέκμησα
είχε πλησιάσει δειλά στην αρχή, με θάρρος
κατόπιν, όταν βλέπη τήν μεταβολήν. Η άθώα
ψυχή της δέν ήμπορεί να διακρίνη τήν ύπο-
κρισιάν του Αΐαντος. Η θερμή των παρακλή-
σεών της μέσα στές όποιες εξήσεν ολόκληρες
στιγμές αγωνίας νομίζει ότι πράγματι συνε-
κλόνησε τόν Αΐαντα που έσκέφθη καλύτερα.
Στά μάτια της ζωγραφίζεται ή χαρά και όταν
ό Αΐας τής λέγει να ευχηθῆ εις τούς θεούς για

να εκπληρωθῆ ότι επιθυμεί αύτός (σκεπτόμε-
νος τόν θάνατον) αύτή νομίζει ότι πρόκειται
διά τήν εξάγνισιν και σπεύδει να ευχαριστήση
τόν θεόν διά τήν σωτηρίαν. Η μεγάλη ακριβώς
αντίθεσις προς τήν πραγματικότητα. Ο ακρο-
ατής αισθάνεται τήν επιθυμίαν να κρατήση
τήν Τέκμησαν και τής είπη τήν αλήθειαν.

Μαζί με τήν σύζυγον άπατάται και ό χο-
ρός και ενώ ακριβώς ό ήρωας πορεύεται προς
τόν θάνατον ύψώνεται από τούς χορευτάς ευ-
χαριστήριος ύμνος διά τήν σωτηρίαν του και
γίνεται επίκλησις προς τούς θεούς με τόν γορ-
γόρυθμο, τόν ρυθμό τής χαράς.

— Άλλά κάθε χαρά που δέν βασιζεται στην
αλήθειαν γλήγορα σβύνει. Τοιουτοτρόπως δια-
κόπτει άξαφνικά τό άσμα του χορού άγγελος
που άναγγέλει ότι οι Άτρείδαι είναι έξω
φρενών έξ όργῆς κατά του Αΐαντος, ότι δέν
πρέπει να τόν αφήσουν να εξέλθῆ εκ τής
σκηνης, άφ' ου μάλιστα ό μάντις Κάλχας
εδήλωσεν ότι ή τοιαύτη έξοδος θα είναι όλε-
θρία εις τόν ήρωα.

Η Τέκμησα στάς άπελπιστικάς κραυγάς

Ο ΜΠΟΝΝΩ ΦΟΝΕΥΩΝ ΤΟΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΝ ΖΟΥΕΝ

του χορού διακόπτει την θυσίαν, την οποίαν έθυσίαζε και εξέρχεται. Την άμετρη χαρά της διαδέχεται ή αγωνία της γυναικός που φοβείται την αναπόφευκτη τιμωρία της ένοχής. Γνωρίζει καλά τον Αϊκντα και ήξεύρει ότι δεν θά υποχωρήσει εις κανέν κακόν, αν όργισθί και πάλιν. Πρέπει να τον εύρη, ό χορός θά την βοηθήσει. Έμπιστεύεται τό τέκνον της εις τον παιδαγωγόν διά να τό προφυλάξη εν περιπτώσει κινδύνου και σπεύδει εις την σωτηρίαν του συζύγου.

Ο Αϊκς εν τω μεταξύ εις έρημον πεδιάδα έτοιμάζει τον θάνατόν του. Βυθίζει εις τό έδαφος τό ξίφος που στην μάχη τω είχε χαρίσει ο Έκτωρ, ό άσπονδος έχθρός του. Θέλει να πέσει επάνω εις την αιχμήν του ξίφους αυτού διά να έχη την αίσθησιν ότι εις πόλεμον φονεύεται από έχθρικών ξίφος.

Τά τελευταία του λόγια είναι ό πλέον υπερήφανος χαιρετισμός ήρωος προς την ζωήν.

Αποθνήσκει άδάμαστος όπως και έζησε. Οι θεοί θά εύχαριστηθούν, άλλ' αυτός δεν θά ταπεινωθί. Καμμία εύχή προς τον Δία, μόλις μία παράκλησις να μη αφήσει τό σώμα του άταφον. Μία επίκλησις προς τας Έριννυς να έκδικηθούν τον θάνατόν του. Μία σκέψις προς τον γέροντα πατέρα του και ένας χαιρετισμός προς την αγαπημένην του μητέρα. Ένας ύμνος προς τον ήλιον τον όποιον βλέπει διά τελευταίαν φοράν, προς την Σαλαμίνα, την πατρίδα του, τους ποταμούς και πεδιάδας του Ιλίου που έθρεψαν την δύναμί του.

«Είναι τά τελευταία λόγια που ο Αϊκς σάς άπευθύνει, τάλλα θά τά είπω εις τον "Αδην».

Η σκηνή είναι διηρημένη εις δύο εις τό βάθος του ενός μέρους φαίνεται ή τραγική καταστροφή, εις τό άλλο όλονέν προσέρχονται οι χορευτάι που έσπευσαν εις αναζήτησίν του. Τό χορικών που ψάλλουν δηλοί όλην την αγωνίαν και εξάντλησιν των, διότι μάταια άνεζήτησαν και ουδέν εύρον. Ζητούν την βοήθειαν των Όλυμπίων θεών και των Βοσπορίων ποταμών να τους είπωσι που πλανάται ό ήρωας.

Αίφνης ακούεται θρήνος. Είναι ή Τέκμησα και πάλιν. Αυτή πρώτη σαν να την ώδήγει κάποιος μυστική δύναμις εύρίσκει τό πτώμα. Είναι μεγαλοπρεπής στη λύπη της.

«Απέθκνον, έχάθηκα, έχω τελειώσει, φίλοι» κλαίει. Η ζωή της είναι τόσο συνδεδεμένη με την ζωήν του Αϊκντος ώστε κλαίει συγχρόνως τον ιδιόν της θάνατον. Με τον πέπλον της καλύπτει τον νεκρόν, επειδή δεν άνέχεται να ίδη αίματοβαμμένο και εκμηδενισμένο τό μεγαλειόν εκείνο. Κλαίει όχι

μόνον επειδή απέθκνεν ο Αϊκς, αλλά και διά τό πως απέθκνεν. Τό αίμόφυρτον σώμα που και ή ιδία έδυσκολεύθη ν' αναγνωρίση την συκινεί.

«Ω Αϊκς, τί ήσο, άναφωναί, και σε ποία κατάστασιν εύρίσκεσαι τώρα; Ωστε να είναι άξιον και αυτοί οι έχθροί σου να λυπηθούν.»

Κλαίει πρώτα διά την ρώμην και την εύμορφία του που κατεστράφη τόσον άδικα και μόνον όταν ό χορός εκφράζει την συμπάθειάν του διά την ήρωίδα την εγκαταλεημένην ένθυμείται τον έκυτόν της και οδύρεται διά την μόνωσιν της. Και μέσα στην λύπην της ακόμη είναι ή προσωποποίησης της γυναικός που ξεχνά τον έκυτόν της για να θυμηθί την δυστυχία εκείνου που αγαπά.

Ο χορός τραγουδεί πένθιμα και οι οδυρμοί της Τεκμήσης σαν έπωδός ακολουθούν. Καπνοικ παρηγορία μόνον ανατέλλει μέσα στο κλάμα της ότι ο ήρωας διέφυγε την ύβριν των έχθρών.

«Ο θάνατος ήτο γλυκός δι' αυτόν, λέγει, θά γελάσουν οι έχθροί του, αλλά θά γελάσουν την ιδιήν τους ήτταν· ο Αϊκς απέθκνε, επειδή τό ήθέλησε».

Απ' εδώ εξαφνίζεται πλέον ή Τέκμησα. Ο Αϊκς που όταν έζη έφώτιζε την ζωήν της δεν υπάρχει πλέον και αυτή έζη την ζωήν αυτού.

Μένει ή αποκατάστασις της τιμής του ήρωος. Την ταφήν έμποδίζει ο Άγαμέμνων άλλ' ό Όδυσσεύς μεταπέθει αυτόν, ώστε να μη αφήσει τον νεκρόν άταφον. Έπάνω εις τό πτώμα του έχθρου του σκορπίζει για εύλάβειν τον σεβασμόν του. Αναγνωρίζει τον Αϊκντα ως τον άνδρειότερον μετά τον Άχιλλέα.

Τοιουτοτρόπως ό ήρωας θά ταφή μαζί με τά όπλα του και ή ψυχή του, όταν θά πλανάται ανάμεσα εις τές άμέτρητες σκιές εις την όχθην του Άχέροντος, υπερήφανη και εύχαριστημένη θ' άντικρύζει όλους τους δυνατούς στη σκέψι που θά σκύβουν ταπεινωτικά τό κεφάλι για να τον χαιρετίσουν.

Παρακαλούνται θερμώς αι κ. κ. άνταποκρίτται της Έφημ. των Κυριών, όσαι καθυστερούν ακόμη την εισπραξιν των συνδρομών του 1911, να έπισπεύσουν την άποστολήν των. Η αυτή παράκλησις άπευθύνεται και προς τας κ. κ. άναγνωστριάς διά τας συνδρομάς του έτους 1911 και 1912.

ΑΠΟ ΤΟ ΤΑΞΕΙΔΙ ΜΟΥ

Μία από τας απολύσεις της ζωής εις την Έλβετίαν είναι τά ταξιδάκια των λιμνών. Εύθως ως άρχισή κανείς να βαρύνεται την μονοτονίαν είτε του βουνού, είτε των λουτρών δεν έχει παρά να πάρη ένα από τά πολλά βαποράκια που κυκλοφορούν αδιάκοπα εις την λίμνην και να κάμη τον γύρον.

Η λίμνη Lemán είναι ήσυχος, ήμερη και σπανίως τό κύμα της άγριεύει. Αν δεν έχη κανείς απ' εκεί άνοιχτούς πολυ όρίζοντας έχει όμως δεξιά και άριστερά γραφικάς τοποθεσίας, πόλεις μικράς, χωρία χαριτωμένα, ριγμένα εδώ και εκεί σαν παιγνιδάκια παιδιών.

Τά ταξιδάκια αυτά γύρω εις την λίμνην στοιχίζουν τόσο λίγο, ώστε να μην λογαριάζεταιται καν τό έξοδο. Αν μάλιστα οι ταξιδεύοντες προμηθευθούν κοιλομετρικά δελτία, τά όποια δίδουν τό δικάϊωμα να ταξιδεύη κανείς είτε με σιδηρόδρομον, είτε με βαπόρι ανά χιλιόμετρα, τότε ή δαπάνη είναι ακόμη μικρότερη.

Πολλές φορές εκάμαμεν τον γύρον της λίμνης Λεμάν καθώς και του Interlaken και της Λουκέρνης και κάθε φοράν ανεκαλύπταμεν και νέα θέληγητρα εις τά ταξιδάκια αυτά. Έάν ήθέλαμεν να έχωμεν την έντύπωσιν ότι ταξιδεύομεν εις μεγάλην πόλιν κατεβαίναμεν εις τό Vevay ή εις τό Montreux. Έάν εις χωριό άγροτικό, τότε δεν είχαμεν παρά να εκλέξωμεν μεταξύ των πολλών σταθμών της γαλλικής παροχθείου πλευράς της λίμνης.

Εις τό Montreux μου ήρεσε να πηγαίνω ιδίως ήμέραν πανηγυριού, ή μάλλον άγοράς, από τας συνεθιζόμενας τόσον εις την Έλβετίαν. Όχι διότι δεν είχαμεν και εις τό Evian ή εις οϊανδήποτε άλλην πόλιν ή χωριό Έλβετικό, αλλά διότι ή αγορά του Montreux είναι μεγάλη, έχει όρίζοντα και τά εκτιθέμενα πράγματα φαίνονται ώρκνίότερα από κάθε άλλο μέρος. Έπειτα από όλας τας παροχθείους πόλεις τό Montreux φαίνεται περισσότερο πόλις, μικρό Παρισάκι, όπως την λέγουν οι Έλβετοί. Δεν έχει τίποτε τό έλβετικόν, τίποτε τό χαρακτηριστικόν, όπως έχουσι και ή Λωζάννη και ή Γενεύη ακόμη. Εις την Λωζάννην άίφνης τά σπίτια χωρίζονται από σωστους άγρούς, από μικρά άτροφικά άμπέλια, και εν γένει υπάρχει κάποιον ιδιαιτερον cachet και εις τό άνεδοκαστέδασμα των δρόμων και εις τόσα άλλα μικροπράγματα.

Εις τό Montreux κίνησιν έμπορικην έχετε καθαρώς παρισινήν. Τά περισσότερα μαγαζία

είναι Γαλλικά, και τά όλίγα δε ακόμη του τόπου αντιγράφου τόσον τά άλλα, ώστε να μην παρουσιάζουσι καμμίαν διαφοράν.

Τό Kursal, τά μεγάλα ζαχαροπλαστεία, και καφενεΐα όλα αυτά είναι κομμένα εις χνάρια καθαρώς Παρισινά και εις έξωτερικήν επίδειξιν και εις ποιότητα και εις τιμάς ακόμη. Η ήμέρα της άγοράς είναι ήμέρα πανηγυριού δι' έντόπιους και ξένους, ήμέρα προμηθειών δι' όλην την εβδομάδα, ήμέρα λουλουδιών και φρούτων, ήμέρα ταντέλας και κορδελών, ήμέρα καμελό και μπαγατέλας, αλλά και ζωής κινήσεως των δρόμων και θορύβου και χρηματικής συναλλαγής.

Τά μεγάλα άμάζια, που μοιάζουσι σπίτια μετακομιζόμενα, φθάνουσι την νύκτα ή πρωί, πρώτ με τά κινητά έμπορεύματά των και τους έμπόρους άνδρας και γυναίκας και παιδιά. Πότε τοποθετούνται και στολίζονται ή μόστρες και τά άτελείωτα αυτά τραπέζια, πότε ή λευκές τέντες απλώνονται επάνω των, πότε τά άνθη ταξινομούνται εις τά χωνιά των ή δένονται εις κάθε σχήματος δέσμη, ή παρατάσσονται εις της γλάστρες, πότε τά κεντήματα a deux sous le metre κρεμούνται εις τό πλάι των κορδελών και των τριχάπτων μέσα εις κλίμακα χρωμάτων ζωηρών, πότε ή όμπρέλες κάθε χρώματος καλοκαιρινές και χειμωνιάτικες άνοίγονται σαν μεγάλες αναποδογυρισμένες καμπανέλες επάνω εις τά άλλα έμπορεύματα, πότε τά bibelots ξεθάπτονται από της θήκης και τά κουτιά και ένας μεγάλος Ναπολέον εις μικρογραφίαν εύρίσκειται εις τό πλευρόν μιας ταμπακέρας με τον Νέλσονα, ανακατωμένα με καρφισούλες porte-bonneurs, πότε γίνεται ή τεραστία αυτή έργασία είναι αληθινόν μυστήριον.

Τό βέβαιον είναι ότι εκεί που πρό στιγμών ακόμη εδασίλευεν ήσυχία, σιγή, νέκρα, παρουσιάζεται εξαφνα μία άγορά τεραστία εις ποιικιλίαν, εις πωλητάς άνδρας και γυναικόπαιδα, εις τρόφιμα κρέατα, πουλερικά, λαχανικά και καρπούς, τους πλέον εκλεκτούς, και εις είδη πολυτελείας και εις είδη πρώτης ανάγκης και χρήσεως, εις γλυκίσματα και ποτά. Και ή αγορά αυτή δεν δικαιούται να ζήση περισσότερο από μίαν ήμέραν, περισσότερο από δέκα ώρας, κατά τας όποιάς γίνεται έργασία μεγάλη, άπαράλλαχτα όπως γίνεται εις τά μεγάλα παρισινά μαγαζία την ήμέραν της φτήνειας. Από που έρχονται και που πηγαίνουσι τά ταξιδιάρικα αυτά έμπορικά κανείς δεν τό εξετάζει και κανείς δεν ένδιαφέρεται να τό μάθη. Τό προσωπικόν των εδώ, όπως και εις όλην

τήν ἄλλην Ἑλβετίαν εἶναι περισσότερο γυναικες, καὶ παιδιὰ καὶ πολλοὶ ὀλίγοι ἄνδρες. Ἰσως αὐτοὶ περιέρχονται τὰ μέρη ἀπὸ τὰ ὁποῖα κάμουν τὰς προμηθείας, ἴσως αἱ γυναῖκες ἐργάζονται δι' ἴδιον λογαριασμόν, ὅπως δὴποτε διὰ τὰς μὲν καὶ διὰ τοὺς δὲ θεωρεῖται τίτλος τιμῆς ἢ Πκρισινὴ προέλευσις τῶν ἐμπορευμάτων των. Ἀγοράζομεν μὲν ἀπὸ τὰς ξεπουλήματα τοῦ Printemps καὶ τῶν Galeries καὶ πουλοῦμεν εἰς τὰς ἰδίαις τιμὰς. Εἰς τὰ βουνὰ φάνεται ὅτι τὰ μεγάλα αὐτὰ ἐμπορικὰ κερὰναι μοιράζονται, χωρίζονται εἰς εἶδη, διότι ἐκεῖ ὑπάρχει εἰδικὴ ἡμέρα χορταρικῶν καὶ φρούτων, ἄλλη πουλερικῶν καὶ κρεάτων καὶ ἄλλη ψιλικῶν. Καὶ ὁ κόσμος περιμένει μὲ ἀνυπομονήσιν νὰ προμηθευθῇ τὰ χορταρικὰ τῆς ἐβδομάδος, τὰ φρούτα τῶν κομποστῶν του καὶ τὰ κουβράκια καὶ τῆς βελόνες του τὴν προσδιορισμένην διὰ κάθε εἶδος ἡμέραν.

Τώρα πῶς αἱ ἀγορὰὶ αὐταὶ δὲν παρεμποδίζονται τὸ ἐμπόριον τοῦ τόπου εἶναι περιέργον. Εἰς τὴν Γενεύην, αἶφνης, ὅπου τὰ μαγαζεῖα ἀριθμοῦνται εἰς χιλιάδας, καὶ ὅπου ἡ ἐμπορικὴ κίνησις εἶναι μεγάλη, ἡ ἀγορὰ τῆς Πικρασκυθῆς, νομίζω, εἶναι τριπλασία ἀπὸ τοῦ Montreux καὶ ἡ κίνησις καὶ ἡ συναλλαγὴ ἐπίσης μεγάλη. Νομίζω ὅτι αὐτὸ περίπου θέλει νὰ κάμῃ εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ τόσον προοδευτικὸς νομάρχης μας κ. Δάσιος. Καὶ ὑποθέτω, ὅτι ἐὰν οἱ ἔμποροι αὐτοῦ τοῦ εἴδους δὲν παρυσιάσουν τὰ ὑψωμένα τιμολόγια τῶν ἐμπόρων τῶν Ἀθηναίων, καὶ αὐτοὶ θὰ κάμουν χρυσῆς δουλειᾶς καὶ ὁ κόσμος καὶ μάλιστα αἱ λαϊκὰί τάξεις θὰ ἀνακουφισθοῦν μεγάλως.

Ἄλλὰ πόσα ἄλλα πράγματα ἠμπορούσαμεν νὰ πάρωμεν ἡμεῖς ἀπὸ τοὺς Ἑλβετοὺς, διὰ πλουτισμὸν τοῦ τόπου μας, ἐὰν οἱ πλούσιοι μας ἦσαν περισσότερο ἐπιχειρηματικαί, ἢ ἐὰν τοῦλάχιστον εἴξευραν νὰ ἐλκύουν ξένα κεφάλαια ἢ καὶ ἀπλῶς νὰ ἐκμεταλεύονται συστηματικώτερον τὰς ἐξοχὰς μας, τὰς ὠραίας τοποθεσίας, τὸν πόθον τῶν ξένων νὰ γνωρίσουν τὴν Ἑλλάδα μὲ τὰ ὠραῖα μνημεῖα καὶ τὴ μέγαλο παρελθόν.

Δέκα βήματα ἀπὸ τὰς Ἀθήνας ἔχομεν προάστεια, τὰ ὁποῖα ἠμποροῦν νὰ συγκριθοῦν μὲ τὰ γραφικώτερα Ἑλβετικά. Αὐτὴ ἡ Κηφισσιὰ μὲ τὰ δάση τῆς καὶ τὸν πλοῦτον τῆς γλωρίδος τῆς καὶ νὰ ἀφθονα νερά τῆς εἶναι ὡς θεωρινὴ καὶ ἀνοιξιὰτικὴ διαμονὴ σωστὸς παράδεισος. Καὶ ὅχι μόνον ἡ Κηφισσιὰ τῆς ἀριστοκρατίας καὶ τῶν ὠραίων ἐκτύλων, ἀλλ' ἡ Κηφισσιὰ τοῦ Κεφαλαρίου, ὅπου ἡ φύσις

ἀδέσποτος, ἐλευθέρω σκυρπίζει τὰ ἀρώματα τῶν πεύκων καὶ τοῦ θυμιατοῦ τῆς εἰς τὰ μικρὰ ξενοδοχεῖα τῆς περιφερείας καὶ τὰ ὀλίγα ἐξοχικὰ σπίτια, ποῦ ἔχουν σκαρφαλώσει ἔως ἐκεῖ.

Ἀπὸ τὸ μικρὸν καὶ καθαρῶτερον ξενοδοχεῖον τοῦ Φασέκ, ἀπὸ τὸ ὁποῖον γράφω τὰς λέξεις αὐτάς, τὸ θέαμα τῶν γύρω καὶ ἀπέναντι πευκοστρωμένων λόφων καὶ τοῦ κάτω ἀπὸ τὰ μπαλκόνια μας δάσους εἶναι θαυμάσιον. Τίποτε ἀπὸ τὸν θορυβὸν τοῦ σταθμοῦ καὶ τῆς τουαλέτας καὶ ἐθιμοτυπίας τοῦ πάκου μὲ τὰ τεχνητὰ στολισματα καὶ μὲ τὸν πληκτικὸν κᾶπως ὀρίζονται.

Ἐδῶ ὁ ὀρίζων εἶναι ἀνοικτός, οἱ λόφοι ἀπλώνονται ἀπλῶς κυματιστοί, τὰ δένδρα παρατάσσονται ἐπάνω των διακριτικὰ, ὥστε νὰ μὴν καταστρέφουν τὰς ἀρμονικὰς γραμμὰς των. Ἡ Πεντέλη λυγίζεται ὀλίγον πρὸς τὸν Διόνυσον, τὰ ἀηδόνια τοῦ δάσους πνηγυρίζουν μὲ τραγοῦδιὰ ὀλοήμερα καὶ ὀλονύκτια τὴν ὀλοπράσινον αὐτὴν ἀρμονίαν, τὴν ὁποῖαν σκεπάζει ἕνας οὐρανὸς ἀπὸ γλακτώματα τουρκουάζ.

Ἡ τροφὴ ἀπλὴ, καθαρὰ καὶ ὑγιεινὴ κάτω ἀπὸ τὰ δένδρα, χωρὶς φρακοφόρους καὶ χωρὶς ἀλμυρὰς τιμὰς μὲ περιποιητικότητά ξενόδοχου, σπανιωτάτου τύπου εὐγενείας καὶ ἀβρότητος, ἰδοὺ μία γωνία ἰδικὴ μας Ἑλληνικὴ, εἰς τὰ ἐξώθυρα τῶν Ἀθηναίων ποῦ ὑπερβαίνει τὴν Ἑλβετίαν, μὰς ἐπικρατεῖ εἰς τὴν φυσικὴν ζωὴν καὶ μὰς θερμαίνει ἀπὸ τὴν ἐξάντλησιν καὶ ὑπερκόπωσιν τῆς πόλεως.

K. ΠΑΡΡΕΝ

ΣΕΛΙΔΕΣ ΕΚ ΤΗΣ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΚΡΗΣΣΑΙ ΗΡΩΪΔΕΣ

Β'.

Ὁ Μενδελσὼν ἀναφέρει τὰ ἐπόμενα δύο ἐπεισόδια τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821.

Κατὰ τὴν διακομὴν τῶν λαφύρων τῶν εἰς τὸ σπήλαιον τῆς Μιλάτου καταστραφέντων τῆ 5 Φεβρουαρίου 1823 δύο χιλιάδων καὶ πεντακοσίων γυναικοπαίδων ἀνθηρὰ νεῆνις, πετακλωθεῖσαι εἰς Ἀλβανίαν τινὰ καὶ ἀπαγομένη εἰς Σπιναλόγκαν, ἐπήδησε καθ' ὁδὸν παρὰ τὴν Φουρνὴν ἐντὸς βαθείας δεξικμενῆς καὶ ἐπίνγη.

Ἐτέρα νεῆνις, περίφημος ἐπὶ καλλονῆ, ἡ κόρη τοῦ Θεοδώρου Μουριώτη, συλληφθεῖσα αἰχμάλωτος κατὰ τὸν ἐμπρησμὸν τῆς Ἀνωπόλεως Σφακίων ὠδήγησε τὸν Τούρκον δεσπότην αὐτῆς, ζητήσαντα νὰ πῆ ὕδωρ, εἰς

τὴν δεξικμενῆν, ἐκεῖ δὲ διακλωθῆσεν τὴν ἐπὶ τήρησιν τοῦ ἐρρίφθη ἐντὸς τῶν ὑδάτων καὶ ἐπίνγη, προτιμῶσα τὸν θάνατον τῆς ἐν αἰσχύνῃ καὶ αἰχμαλωσίᾳ ζωῆς.

Ὁ γηραιὸς αὐστριακὸς διπλωμάτης βρωῶνος Πρόκος Ὅστεν, κατόπιν πρεσβευτῆς τῆς Αὐστρίας ἐν Ἀθήναις, εἶδεν ἰδίῳις ὀφθαλμοῖς τοὺς Τούρκους ἐν Σούδα παίζοντας πρὸ τοῦ στρατοπέδου των τὸ ἐξῆς παιγνίδιον: Ἐρριπτον τὰς μαχαίρας των καθ' ἑνὸς νέου Χριστιανοῦ προσδεδεμένου εἰς τὸν τοῖχον. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν διήρχετο συνοδεία αἰχμαλώτων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπῆρχε νεῆνις θαυμασίας καλλονῆς, ἣτις ἀφείσα ὀρεῖται κραυγὴν ἀπελπισίας ὤρμητε καὶ περιέβαλε διὰ τῶν βραχιόνων τῆς τὸν διὰ τῶν τουρκικῶν μαχαίρων βασιζόμενον νεανίαν, ἐν ᾧ ἀνεγνώρισε τὸν ἴδιον ἐαυτῆς ἀδελφόν. Ἐπὶ τῇ θέᾳ τῆς σκηνῆς ἐκείνης οἱ Τούρκοι ἐξεργάγησαν εἰς ἀπλετον γέλωτα καὶ ὀρμήσαντες κατὰ τῆς κόρης, ἀφοῦ ἐκόρεσαν τὰς κτηνώδεις ὀρμὰς των, προσέδεσαν αὐτὴν εἰς τὸ καθημαχμένον σῶμα τοῦ ἀδελφοῦ τῆς καὶ ἔρριψαν ἀμφοτέρους εἰς τὴν θάλασσαν!

Ἡ δὲ λαϊκὴ Μοῦσα, ἡ ὁποία διέσωσε περιγραφὴν τῆς καταστροφῆς τοῦ Ἰβραχίμ Ἀληδάκη μετὰ 120 ἀνδρῶν εἰς τὸν ἐν Ἐμπροσθένει Ἀποκορώνου πύργον του κατὰ τὴν αὐτὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821, ἀπηθνατίσει τὰ ὀνόματα δύο ἡρώιδων, τῆς Μπουραπαχοκτσουλῆς καὶ τῆς Σγουραφιλῆς διὰ τῶν ἐπομένων στίχων.

...Κλαῖν τὴ Μπουραπαχοκτσουλῆ μὲ τὴ μακρὰ πλεξούδα
δου ἰσὸν ἀντιοιστικὰ κ' ἄς ἦτον κοπελοῦδα.
Κλαῖσι καὶ τὴ Σγουραφιλῆ ποῦ κανε τὰ λαγούμια.
κ' ἔκανε τὴ παιδιὰ ὄφανά, χηράδες τὰ χανοῦμια.
Ἀποῦ τὴν πῆρ ἢ μάλωτὲ κ' ἔπεσαν εἰς τὸ δῶμα.
καὶ παῖρ ἢ μπόρμπερη φωθιὰ καὶ τῆρε κάνει λυῶμα.

Ἐκ διαφόρων ἄλλων ἱστοριῶν, μονογραφικῶν καὶ βιβλίων πληροφοριῶν ἀπανθίζω τὰ ἐπόμενα γεγονότα, ἀναγόμενα εἰς τὴν τριετὴ ἐπανάστασιν τοῦ 1866.

Κατὰ τὴν δευτέραν μάχην τοῦ «Σταυροῦ» Σελήνου τῆς 18 Αὐγούστου 1866 πλεῖσται Σεληνιώτισσαι συναθροισθεῖσαι εἰς τὸ πλησίον χωρίον Λιβιάδα προητοίμαζον τὰ ἀναγκαῖα διὰ τοὺς πολεμιστὰς, ἀλλὰ ἔφερον τροφὰς, ἀλλὰ ὕδωρ καὶ τινες ἀρπάζουσαι τὰ ὅπλα τῶν μαχομένων ἔβαλλον κατὰ τοῦ ἐχθροῦ.

Καὶ κατὰ τὰς δύο τῆς πολιορκίας τοῦ Ἀρκαδίου ἡμέρας, τῆ 6 καὶ 7 Νοεμβρίου 1866, αἱ ἐν τῇ Ἱερᾷ ταύτῃ Μονῇ ἀποκεκλεισμένοι γυναῖκες ἐδείξαν μεγάλην εὐψυχίαν, ἀγωνιζόμεναι μετὰ τῶν τέκνων καὶ θυγατέρων των παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν συζύγων καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν. Διακρίθη ἰδίως ἡ μήτηρ τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Δασκλάκη Χαρίκλειου, ἣτις μετ' ἀπα-

ρδειγματικῆς ἀφοβίας τρεῖς ἀνύψωσε τὴν πεσοῦσαν σημάκιν τοῦ υἱοῦ αὐτῆς ἔως οὐ, καταστραφέντος τοῦ ἰστοῦ αὐτῆς, ἐδίπλωσε τὸ ὕψωμα καὶ τὸ ἔκρυψεν εἰς τὸν κόλπον τῆς. Ὁ ἀρχηγὸς Πάνος Κωρωνάιος ἔγραψε τότε πρὸς τὴν ἐν Ἀθήναις Κεντρικὴν ἐπὶ τῶν Κρητικῶν Ἐπιτροπεῖαν «ἐν στόματι μαχαίρας ἐπέρασαν ὅλα τὰ ἐπιζήσαντα γυναικοπαῖδα, πλὴν νεανίδων τινῶν εὐειδῶν...»

Ἡ Θεοχάρα καὶ ἡ Μαρία Φερκρόλη ἐκ Λάκων Κυδωνίας προσερχόμεναι κατὰ τὰς πλησίον τοῦ χωρίου των συναπτομένης μάχης ἐβοήθουν τοὺς μαχητὰς κομίζουσαι ὕδωρ, τροφὴν καὶ πολεμοφόδια.

Μαρία ἡ ἐπικλωμένη «Καπετάνισσα» ἀπὸ Ἀρχάνες ἠκούσθη εἰς τινὰ μάχην κραυγάζουσα πρὸς ἀκαίως ὀπισθοχωροῦντα νεκρὸν συστρωτὴν «βάλε, μωρέ, τὸ φουστάνι μου καὶ πήγαινε μὲ τὴ γυναῖκα».

Εἰς τὴν ἐπίθεσιν τοῦ Ρεοῦφ Πασᾶ κατὰ τῆς Ζούρβας καὶ τοῦ Θερίσου τῆ 13 Νοεμβρίου 1867 ἔλαβον μέρος γυναῖκες γεμίζουσαι τὰ ὅπλα τῶν πολεμιστῶν. Ἐξ αὐτῶν ἐτραυματίσθησαν αἱ ἐκ Ζούρβας νεανίδες Μαρία Τσιροπούλα δεκαοκταετίας καὶ Ἀντωνούσα Βουλγαράκη. Ἰδίως ἡ πρώτη ἐξ αὐτῶν ἐτραυματίσθη καιρίως εἰς τὸν μαστὸν καὶ ἐνοσηλεύετο ἐπὶ πολλοὺς μῆνας εἰς τὰ ὄρη.

Ἡ περιβόητος Ἀντωνούσα Καστανοπούλα ἐκ τοῦ χωρίου Κερά τῆς Κισσάμου κατὰ τὴν τριετὴ ἐπανάστασιν τοῦ 1866 καὶ τὰς μεταγενεστέρως ἠκολούθει πανταχοῦ τοὺς Κισσαμίτας ἐπαναστάτας μετέχουσα καρτερικῶς τῶν συναπτομένων μαχῶν. Τὸ αὐτὸ ἐπραττεν ἡ ἐξ Ἀνω Ἀρχαίων Εἰρήνη Μαυρογιαννοπούλα, καθὼς καὶ ἡ ἀπὸ Λάκκο-Ζουγράφω Σελήνου Μουσουλμανικῆς Ραχμανέ, ἡ ὁποία ἐπίσης ἐνοπλος μὲ ἀνδρῶν ἐνδύμα ἠκολούθει πανταχοῦ τοὺς Σεληνιώτας Τούρκους κατὰ τῶν Χριστιανῶν.

Ἡ Τωρομαρία ἀπὸ Παναγιᾶν Κερκμεϊῶν ἐκόμιζεν εἰς τοὺς μαχομένους Χριστιανούς ὕδωρ ἢ δ' Ἀρετὴ Τσιτσιριδοπούλα ἐκ τοῦ αὐτοῦ χωρίου καὶ ἡ Μαρία Χοντροπούλα ἡ Καντηλιέρινα ἀπὸ τὰ Περιβόλια Κυδωνίας ἦσαν μοναδικαὶ ταχυδρόμοι τῶν ἐπαναστατῶν.

Ὁ Ἰ. Ε. Ἰλκρίων Σκίερ εἰς τὸ πόνημά του «Σκληραγωγίαι ἐν Κρήτῃ ἐν ἔτει 1867» περιγράφων τὴν ἐν Μπαλῆ μάχην τῆς 6 Μαΐου ἀναφέρει καὶ τὰ ἀκόλουθα. «Καὶ αἱ γυναῖκες δ' αὐταὶ ἐδείκνυον ἀταρξίαν καὶ γενναϊότητα. Ἐχυσαν μὲν ὀλίγα δάκρυα ἐγκαταλείπουσαι εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ἐχθροῦ τὴν ἐστίν αὐτῶν, ἀλλ' ὅμως εἰργάζοντο μετὰ σπουδῆς

εις ὅ,τι ἔπρεπεν..... Ὅταν δ' ἐπληθύνθησαν οἱ πυροβολισμοὶ καὶ αἱ γυναῖκες ἠρώτων μὲ ἀνυπομονησίαν πῶς πηγαίνει ὁ πόλεμος..... Δὲν πνιγόμεθα ὑπὸ τοῦ καπνοῦ τῶν κιομένων οἰκιῶν καὶ δὲν ἀντηγοῦσιν εἰσέτι εἰς τὰ ὄρα ἡμῶν αἱ κραυγαὶ νεάνιδος ἥτις ὡς μαινομένη διέφυγεν ἐκ τῶν ἀνοσίων χειρῶν τοῦ ἐχθροῦ;» Καὶ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1897 ἡ Παντελεῖα Κωνσταντάκη, σύζυγος Πατεράκη ἀπὸ Μαλάξαν καὶ ἀδελφὴ τοῦ Στυλιανοῦ Κωνσταντάκη, κομίζουσα πολεμοφοδία εἰς τοὺς πολιορκουμένους τὸν ἐν τῷ χωρίῳ τῆς Πύργων κατὰ τὴν μάχην τῆς 13 Μαρτίου ἐφιλοδωρήθη μὲ δύο ἐχθρικοὺς σφαίρας, ἑτέραν δὲ τολμηρὰ συγχωρῖα αὐτῆς ἐκόμισεν ἐπ' ὤμων ὑδρίαν πλήρη ὕδατος καὶ ἐδρόσισε τοὺς διψασμένους πολεμιστάς.

Τὰ ἐπεισόδια ταῦτα θεωρητέα εὐλόγως ὡς τὸ μυριοστημόριον τῆς ἐν πολέμῳ δράσεως τῶν Κρησῶν, λαμβανόμενον ὑπ' ὄψει, ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ περιγραφῶσιν ὅλα τὰ κατὰ καιροὺς συμβάντα, οὐδὲ διεσώθησαν ἄλλως μέχρι ἡμῶν αἱ λεπτομέρειαι τῶν πολυχρονίων ἀγῶνων, τοὺς ὁποίους διεξήγαγον οἱ Κρήτες πρὸς παντοσθενεῖς δορικτήτορας καὶ κατακτητὰς καί, ὅτι, ὡς παρατηρεῖ ὁ ἀναγνώστης, ἐσταχυολόγησα τὰ ἀνωτέρω ἐκ πληροφοριῶν καὶ ἐξ ὀλίγων ἀναγνωσμάτων ἀπὸ τῆς σχετικῆς ὀλίγας πηγῆς περὶ τῶν ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κρήτης ὑπὸ τῆς Τουρκίας καὶ ἐφεξῆς ἀλλεπαλλήλων Κρητικῶν ἐπαναστάσεων.

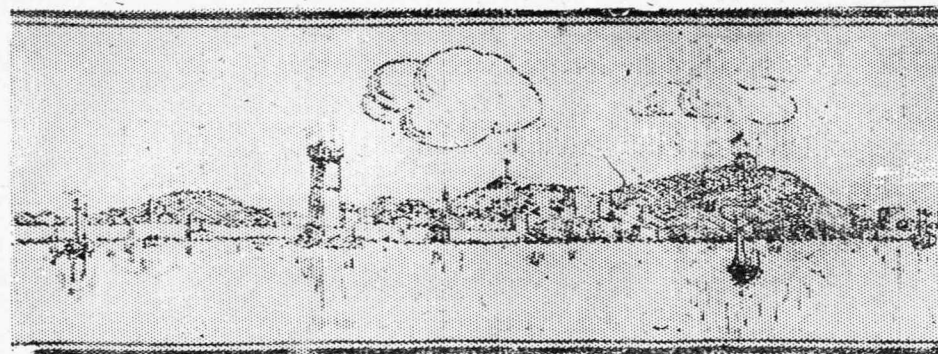
Τὰς δ' ἀκολουθοῦντες δύο δραματικὰς περιγραφὰς ἠρύσθη ἀπὸ τὸ ἐκ παρεμφερῶν πολυτίμων ἀδαμάντων ἀνεξάντητον ὄρυχεον τῆς μέχρι τοῦδε ἀνεξερευνητοῦ σχεδὸν ἱστορίας τῶν ἐπὶ ἐνετοκρατίας ἐντὺς 162 ἐτῶν, ἀπὸ τοῦ 1204-1366, ἐκρηγείων δεκαεσσάρων Κρητικῶν ἐπαναστάσεων. Καὶ ἡ μὲν πρώτη ἀνάγεται εἰς τὸ ἔτος 1313, συνοψίζεται δ' ὡς ἐξῆς κατὰ τὴν Ἱστορίαν τῶν Σφακιῶν:

Ὁ φρούραρχος τοῦ Φραγκοκαστέλλου τῶν Σφακιῶν Καπελέτος, ἦ, ὡς κοινῶς λέγουσιν οἱ κάτοικοι, ὁ Ἄρχων Γεωργάκης συνήντησεν ἐκεῖ τὴν εὐειδестаτὴν κόρην Χρυσὴν ἐκ τῆς μεγάλης οἰκογενείας τῶν Σκορδύλων. Καταθελχθεὶς ἐκ τῆς κλλονῆς τῆς ὤρμησε καὶ τὴν κατεφίλησεν, ἀλλ' ἐκεῖνη μὴ ἀνταποκριθεῖσα παρ' ὀλίγον τὸν ἐτύφλωνε δ' ἐνὸς παταγῶδους ραπίσματος. Ὁργισθεὶς ὁ ἀκόλαστος Ἐνετὸς ἔσυρε τὴν σπάθην του καὶ ἀπέκοψε ριζιδὸν τὴν χρυσὴν κόμην τῆς κόρης. Ὁ πατήρ τῆς χρυσομαλλοῦσῆς μετὰ τῶν συγγενῶν του κατεκρεοῦρησεν τὸν φρούραρχον καὶ ἐξωλόθηρεσε τὴν φρουρὰν πειραθεῖσαν νὰ ὑπερασ-

πίσῃ τὸν ἀρχηγόν τῆς. Τὰ Σφακιά διετέλεσαν τότε ἐπὶ ἐν καὶ ἡμισυ ἔτος εἰς ἐπανάστασιν. Ἐκτοτε δὲ δὲν ἀνενοώθη ἡ φρουρὰ καὶ ἠρημώθη τὸ Φραγκοκαστέλλον.

Ἡ δὲ δευτέρη, λαβοῦσα χώραν ἐν ἔτει 1363, ἔχει κατὰ περίληψιν ἐκ τῶν «Ἱστορικῶν Σκηνογραφημάτων» ὡς ἀκολουθῶς:

Ὁρθόδοξος ἱερεὺς ἐκ Κυδωνίας εἶχε δύο τοβαρὰ ἐλαττώματα ἀρκοῦντα διὰ τὸν ὄλεθρόν του, ἦτοι χρήματα καὶ μίαν δεκαπενταετῆ εὐειδестаτὴν μοναχοκόρην Ἀηδονίτσαν, ἠρραβωνισμένην τὸν πρωτότοκον υἱὸν εὐγενοῦς ἐκ Χανίων, ὀρθοδόξου τὸ δόγμα, ἀλλ' Ἴταλοῦ τὴν καταγωγὴν. Ἀντίζηλος συγχωρῖτης ἐποφθαλμιῶσας τὴν κληρονομίαν τοῦ προσθυτέρου κατεμήνυσε τὴν συγγένειαν ὡς προῖον μηχανορραφίας λατινικῆς. Ὁ ἀποστάτης στρατηγὸς Καλέργης, ἀνὴρ τοσοῦτον ἀκατάσχετος ὅσον καὶ ἀκόλαστος, εὐλάβειαν πρὸς τὰ πάτρια ἐπιτηδεύμενος ὑπόσχεται τῷ μνηστῆρι νὰ θρασυῖ τὴν ἀνοσίον μνηστείαν καὶ νὰ μνηστεύσῃ αὐτῷ τούτῳ τὴν κόρην. Τὴν ἐπομένην Κυριακὴν, ὅταν ἐξήρχετο τῆς ἐκκλησίας ἡ Ἀηδονίτσα μετὰ τῆς μητρὸς, δύο μισθοφόροι ὀρμήσαντες αἴφνης ἐκ τοῦ φράκτου τὴν ἀρπάζουσιν ἐναέριον καὶ πεφιμωμένην ἄγουσιν αὐτὴν παρὰ τῷ Καλέργῃ, κατεσκευασμένην ἐν τῇ αὐτῇ κόμῃ. Ἀκούσας τοὺς θρήνους τῆς ὀδυρομένης μητρὸς προσέδραμεν ὁ ἱερεὺς περιβεβλημένος εἰσέτι τὰ ἱερὰ ἄμφια εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ στρατηγοῦ καὶ κατανοήσας τὴν ἰδιοτέλειάν του τὸν καθικέτευε γονυπετῆς νὰ οἰκτερῇ τὸν θρήνόν του, νὰ εὐσπλαγγισθῇ τοὺς στεναγμούς του καὶ τῆς ταλαιπώρου γυναικὸς του τὰ δάκρυα καὶ τῷ ἀποδώσῃ τὸ θυγάτριον. Ὁ στρατηγὸς τὸν ἐξεδίωξε διὰ τῶν στρατιωτῶν κραυγῶν «νὰ σωπῆσῃ διότι ἡ ζωὴ του κρέμαται ἐκ νήματος ἀράχνης». Ὁ ἱερεὺς ὑψώσας τὰς χεῖρας ἀνεθεμάτισε τὴν χεῖρα τοῦ στρατηγοῦ, τὴν γενεάν του, τὴν δημοκρατίαν καὶ τὸν ἀποστείλαντα αὐτὸν Δούκα Γρανιδίκον. Τότε ἐπήδησεν ὁ στρατηγὸς ἐπὶ τοῦ ἵππου του καὶ ἐγένετο ἄφαντος, ἡ δὲ Ἀηδονίτσα δὲν παρεδόθη σύζυγος, θρηνοῦσα πρὸς τὸν κατακμηνοῦν, εἰμὴ μετὰ δύο ἑβδομάδας. Ἐν τῷ μεταξύ ἐπεκηρύχθη ὁ Καλέργης προδότης ὑπὸ τοῦ ἐν Ἡρακλείῳ Συμβουλίου καὶ ἐπεδιώχθη παντὶ σθένει ἡ σύλληψίς του. Οὗτος ἐπεσκέπτετο εἰς τινὰ κωμόπολιν παρὰ τὴν Ρεθύμνην γυναικα, οὐ δοκίμου διαγωγῆς, ἣν ἠγάπα. Ἡ ἐρωμένη του αὕτη παραπεισθεῖσα ἔκρυπεν εἰς τὸ κατώγειον τῆς οἰκίας τῆς δώδεκα στρατιώτας καθ' ὠρισμένην νύκτα συνεντεύξας, οὔτινες τὸν συνέλαβον μετὰ τῶν δύο

Ἡ ΚΑΤΑΛΗΦΘΗΣΑ ΠΑΡΑ ΤΩΝ ΙΤΑΛΩΝ ΝΗΣΟΣ ΡΟΔΟΣ

δορυφόρων του καὶ τὸν ὠδήγησαν δέσμιοι εἰς Ἡράκλειον. Ἐκεῖ κατεδικάσθη εἰς θάνατον καὶ ἡ καταδικη ἐξετελέσθη περὶ τὸν ὄρθρον, κρημισθέντος τοῦ Καλέργῃ ἐκ τοῦ παραθύρου τοῦ διοικητηρίου ἐπὶ τῶν ὀρθίων λογγῶν τῆς σωματοφυλακῆς. Αὐθημερὸν ἐδολοφονήθη καὶ ὁ Γρανιδίκος. Τῆς 15 Ὀκτωβρίου 1363 ὁ κώδων τοῦ Ἁγίου Τίτου ἐσήμαινεν εἰς ρυθμὸν πένθιμον δύο κηδεῖας, τοῦ Γρανιδίκου καὶ τοῦ Καλέργῃ. Διὰ τὸν πρῶτον ἀπενεμήθησαν μεγάλα τιμὰ, τὸ λείψανον τοῦ δευτέρου δὲν ἠκολούθησαν ἢ μόνον τὰ μελαινειμονοῦντα τέκνα του καὶ οἱ συγγενεῖς. «Εἰς δὲ μόνον ἱερεὺς ἀνέγνω τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν καὶ ἔχρισεν ἐλαίῳ τὰ βλέφαρα τοῦ Δουκῆ, αὐτὸς ὅστις πρὸ τινῶν ἑβδομάδων εἰς τὴν κατάρτην κατὰ τοῦ φθορέως τῆς ἰδίας θυγατρὸς συμπεριέλαβε καὶ Δούκα καὶ Δημοκρατίαν».

Καὶ ἐπὶ τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων ὁ στρατηγὸς τῆς Ρώμης Πομπήιος ὁ Μέγας κατὰ τὰς ἀνά τὴν Ἀνατολὴν ἐστρατείας του ἐλθὼν καὶ εἰς Κρήτην διέτριψεν ἐπὶ δεκαπέντε ἡμέρας εἰς τὸ Ροδοβάνι, τότε Ἐλυρον, ἐνθα ἐνυμφεῖθη τὴν ὀρειωτέραν Εὐρυάνθη, θυγατέρα τοῦ Ἀργιλίου, διαζευχθεὶς τὴν πρώτην γυναῖκά του Ἰουλίαν, θυγατέρα, ἡ κατ' ἄλλους ἀδελφὴν τοῦ Ἰουλίου Κεῖσαρος, μεθ' ἧς δὲν συνέζη ἐν ἀρμονίῳ. Μετὰ τὴν κατατρόπωσιν τοῦ Μιθριδάτου καὶ τῶν ἐχθρῶν τῆς Ρώμης ἐν ἀνατολῇ ἐπνευθῶν εἰς Ρώμην καὶ εὐρῶν βχερέως ἀσθενοῦσαν τὴν Εὐρυάνθη διέταξε καὶ κατεσκευάσθη τὸν ἀνδριάντα τῆς· ἐπιστρέψας δ' εἰς Αἴγυπτον ἐδολοφονήθη τῆς 29 Σεπτεμβρίου 48 ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου κατὰ τὴν ἀποβίβασιν. Τὸν θάνατόν του μαθεῖσα ἡ Εὐρυάνθη, καίτοι ἐζητήθη εἰς γάμον ὑπὸ τοῦ Κράσσου, ἔλαβε δηλητήριον καὶ ἀπέθανε, γράψασα ὑπερηφάνως «ἀποθνήσκω Κρησα καὶ σύζυγος τοῦ Πομ-

πίου». Ἡ Σύγκλητος τῆς Ρώμης τῆς ἀπένευμε τιμὰς καὶ ἴδουσε τὸν ἀνδριάντα τῆς εἰς τὸ Καπιτώλιον (Σ.Ι.Μ.).

Γ. ΙΑΚ. ΚΑΛΑΪΣΑΚΗΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΙΣΣΑΒΕΤ ΤΟΥ Κ. ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟΥ

10 Ἰανουαρίου

Ἡ θωριά τῆς Αὐτοκρατειρας, ὅταν τὴ χτενίζανε σήμερα, μ' ἔκανε νὰ συλλογισθῶ ἔξαφνα τὴν Ἐλιζαμπет Σίδδαλ, «the beloved» — τὴν «ἀγαπημένην» ἐκεῖνη τοῦ Ροσσέττη καὶ τὴν ἀλησμόνητη Ἡ κόμη τῆς, ποὺ συνήθως βαρεῖα καὶ μονιτόλαμπη ἴδια ἕνα στεφάνι νυχτερινῆς μελαγχολίας ἀναπαύεται στὸ μέτωπό της, σκόρπισε σήμερα τὸ πρῶτ, καθὼς τὴν ἔλυνε, μίαν πορφυρὴ φεγγαβολιὰ δόξας καὶ ἀγιωσύνης κ' ἔπειτα περιχύθηκε στὴ κρινένια τῆς ὑπαρξῆς ὡσὰν κάποιος ἡσκιος πηχτὸς καὶ καμωμένος σῶμα ποὺ μέσα του ἔπνιγε μιὰ λάμψη. Γιὰ μιὰ στιγμή ἀνασῆκωσ' ἕνα κύμα τῶν μαλλιῶν τῆς στὸ ἕνα χέρι, κρατῶντας στᾶλλο ἕνα ἀσημένιο καθρέφτη τοῦ χεριοῦ ποὺ πάνω του κυττοῦσε πέρα στὰ μακρινά, ὡς νὰ καθρεφτιζότανε στὸ κενὸ σ' ἕναν ἄλλον ἀόρατο καθρέφτη ὅπου ξάνοιγε τὶς τύχες τῆς. Ἐτσι ἦτον ἀληθινὰ ἡ ζωγραφιὰ τοῦ Ροσσέττη «Τὸμορφο χέρι» (La bella mano), κ' ἐκεῖνη τὴ στιγμή ἦρθανε στὸ νοῦ μου οἱ στίχοι ποὺ κι αὐτοὺς ὁ ἴδιος τοὺς ἔγραψε, σὰ γι' αὐτὴν μόνον:

*La bella donna
Piangendo disse:
Comme son fisse
Le stelle in cielo !*

Quel fiato anelo
Dello stanco sole.
Quando mi assonna!
E la luna macchiata
Come uno specchio
Logoro e vecchio —
Faccia affanata,
Che cosa vuole?
.....
Che le spalle sien franche
E le braccia bianche
.....
Chè cosa al mondo
Fosse più far di questi!

Και τώρα ξέρω, ότι είναι στάληθεια ή ίδια ή Έλιζαμπετ Σίδδαλ, ή ίδια υπερέκσμία μορφή που λιγώτερο από άνθρωπο έχει επάνω της παρ' από κυπαρίσσι — τὰ χείλη τὰ καμπυλωμένα σαν τόξα που σβήνουνε σε βαθιούς μυχούς πίκρας και καημού, πορφυρά όσο είν' τὸ αἷμα τοῦ ροιδιού — τὰ μάτια με τὶς διαπεραστικές ἀχτίνες που σκορπίζουν έναν ἀχνὸ ρευστὸ ἀπὸ ζωϊκὲς δυνάμεις, ἔτσι που τὰ παίρνει κανείς για πλάσμα ξεχωριστὰ και ζωντανὰ με μιὰ δική τους ζωὴ: ἄστρα, πουλιά ή ἄνθη — κ' ἔπειτα ἐκείνη ή σαν κουρασμένη και πονεμένη κυματωσιὰ τῶν γραμμῶν τοῦ κορμιού! .. Και τώρα μου ἔρχονται ὅλα ἐκεῖνα τὰ δικά της ὀνόματα και αὐτὰ στη μνήμη: *The blessed Damosel, Proserpina, Sybilla Sancta Liliās, Ancilla, Domini, Beatrice, Beata Beatrix, Lady Lilith, Rosa triplex* και *La bella mano*: κύτταξα τὸ χέρι της και ἀμέσως ἀναγνώρισα τῆς ζωγραφιάς τὸ χέρι!

Ὅλ' αὐτὰ τὰ ὀνόματα, γλυκὰ σὰ μουσική ἀκουσμένη μέσα σ' ὄνειρα, είναι γονατισμένα σ' αἰώνια λατρεία μπροστὰ σὲ μιὰν εἰκόνα, μιὰν και μόνην και τὴν ἴδια πάντα και τὴ θυμιατίζουν με τὰ μαύρα πούναι ή οὐσία του. Αὐτὴ ή ἴδια ή εἰκόνα, ή τόση πολυμορφὴ και τόσο μοναδική, δὲν είναι παρὰ κάποιον σύννεφο ἀπὸ τὶς εὐωδιὲς που ἀστέρευτες ἀναβρῦζουν ἀπὸ ἓνα κροντηροπότηρο και αὐτὸ μοναδικό. Και τὸ μονάκριβο αὐτὸ ποτήρι είναι ή Έλιζαμπετ Σίδδαλ. Και ή Έλιζαμπετ Σίδδαλ τὴν ἐμάντεψε τὴν πορφυρόβλαστην Έλιζαμπετ τοῦ Βίττελσμπαχ, ἀλλ' ὁ Ροσσέττης τὴ δημιούργησε ἀπὸ μεσ' ἀπὸ τὸν πόθο του, καθὼς ζωγράφιζε τὴν ἄλλη. Αὐτὲς είναι οἱ μετεμψυχώσεις τῆς Ὁρισύνης, τὰ πλάσματα τοῦ Πόθου τοῦ μαντευτῆ ὁ μύθος τοῦ Πυγμαλῖωνος, ἀλλ' ἀπὸ μεγαλύτερο βγαλμένος βάθος, θαῦμα ἀκόμα πιὸ ὑπέροχο. Και ή πορφυρόβλαστη Έλιζαμπετ ζῆ και αὐτὴ μέσα σὲ μιὰν ἔκσταση (*under a trance*) καθὼς κ' ἐκείνη

που ἦλθε στὸν κόσμο πιὸ μπροστὰ της και καθὼς ἐκείνη ή ἄλλη Έλιζαμπετ που τώρα ζῆ σ' αὐτὴν τὴν ὄνειρεμένη της, ἔχει μέσα της και αὐτὴ τὸ αἶσθημα τοῦ θανάτου πιὸ δυνατὸ ἀπὸ τὸ αἶσθημα τῆς ζωῆς. Και γι' αὐτὸ είναι ή σιωπὴ ἑνσαρκωμένη κ' είναι τὸ μακρὸ ἀναστέναγμα τῶν κυπαρισσιῶν τῶν ἀσάλευτων στὶς θύελλες τῆς ψυχῆς, που οἱ μυστικοὶ τους ἤσκιον ἀνοίγουν ὀλομαυρες φτεροῦγες πάνω ἀπ' τὸ ποτάμι τῆς ζωῆς... Νὰ τὸ ποτάμι τῆς ζωῆς! Και δὲς που ἀφήνει και Αὐτὴ ἀπ' τῶν μαλλιῶν της τὰ σκοτάδια νὰ πέσουν ἀπάνω του ὑάκινθοι και μενεξέδες...

Σεμπροῦν 21 Ἰανουαρίου

Σήμερα στὸ περίπατο μιλήσαμε για τὸ Δάντη Γαβριήλ Ροσσέττη και για τὸν *Burne Jones*.

— Είναι ψυχὲς ἀπὸ ἄλλους καιρούς. εἶπε, που ξανάρθανε στη γῆ νὰ συνεχίσουν τὰ ὄνειρα τῶν πρωτητεριῶν ἀνθρώπων και νὰ μαντέψουν τὰ ὄνειρα τῶν ὑστεριῶν: τὰ συραν αὐτὰ τὰ ὄνειρα ἀπὸ μεσ' ἀπὸ τὸ χάος που ἦτανε σύννεφα και κολυμποῦσαν, πιὸ πρὶν ἀπὸ τὴν αἰωνιότητα, περιμένοντας κάποιον ψυχὴ νὰ τὰ γμαντέψη για νὰ ἐνσαρκωθοῦν. Κι αὐτὰ ἀκόμη τοῦ πνεύματος τὰ ὄντα θέλουν νὰ γεννηθοῦν πρῶτα για νὰ φθάσουνε στη τελειότητα τοῦ θανάτου τους.

1 Φεβρουαρίου

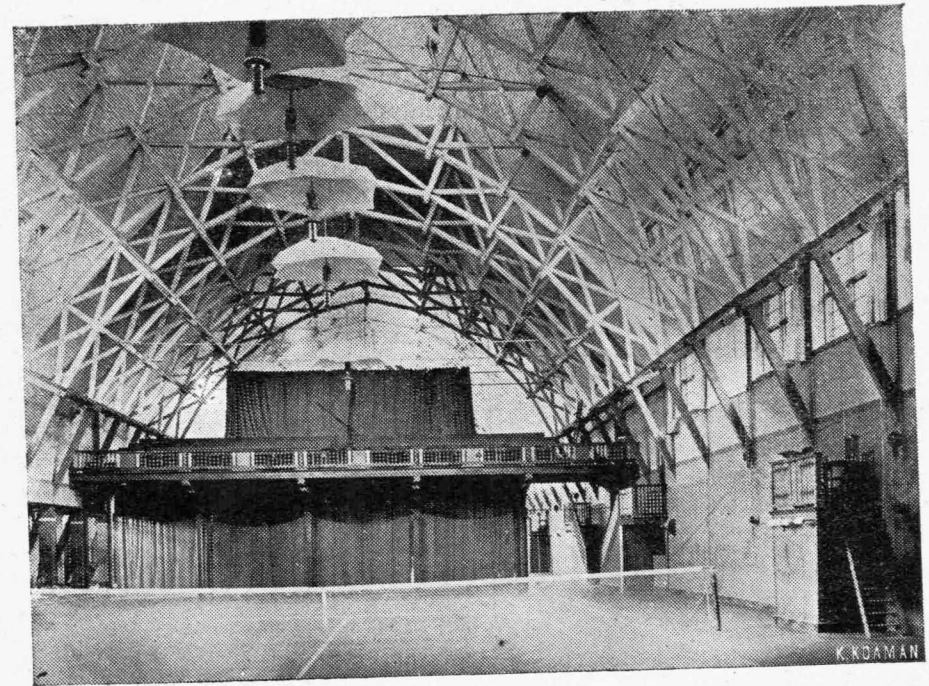
— Για τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ! — μου πέταξε σήμερα τὴν ὥρα τοῦ μαθήματος με χαμηλὴ φωνὴ μεσ' ἀπ' τὰ κλεισμένα χείλη της, ἐνόσω ή χτενίστρια τῆς ἐπλεκε τὰ μαλλιά. Μὴν τὴν κυττάξετε! Κάθε ματιὰ που τῆς ρίχνετε, τὴν αἰσθάνομαι ἔπειτα ἐγὼ στὰ μαλλιά μου. Αὐτοὶ οἱ Ἕλληνες ἔχουν ἓνα παράδοξο μαγνητισμὸ στὰ μάτια τους! Θα παρακαλέσω τὸ γιατρό μου, πρόσθεσε με φαιδρὴ ψευτοσοβαροσύνη νὰ σὰς γράψη μιὰ συνταγὴ για ἓνα ζευγάρι πετσιὰ, ἀπὸ κείνα που τὰ βάζουν μπρὸς στὰ μάτια τῶν ἀλόγων ὅταν ἦναι πολὺ νέα: και ἀπὸ αὔριο θα πρέπη νὰ τὰ φορῆτε καθε πρῶτῷ.

Ξέρετε ποιὸ ἔργο τοῦ Σαίξπηρ είναι τὸ ἀγαπημένο μου; με ρώτησε ξαφνικὰ τὴν ἄλλη στιγμὴ.

— Ὁ «Χάμλετ», Μεγαλειοτάτη;

— Ὁχι, τὸ «Ὀνειρο μιὰς καλοκαιριὰτικῆς νυχτιάς». Δὲν εἶδατε στὸ Λαῖντς ἐκείνη τὴ χαλκογραφία που ἦτανε στὸ δωμάτιό σας: «Ἡ Γιάνια με τὸ γαϊδουροκέφαλο»; Είναι τὸ γαϊδουροκέφαλο τοῦ ἰδανισμοῦ μας που ὅλη μέρα και χωρὶς τέλος τὸ χαϊδεύομαι. Εἶπα κ' ἔβαλαν αὐτὸ τὸ κάδρο σ' ὅλα μου τὰ παλάτια· δὲν χορταίνω νὰ τὸ βλέπω.

Σήμερα με ἐπήγε σ' ἓνα μικρὸ καμαράκι που οἱ τοῖχοι του ἦταν, ὄνομα και πρᾶγμα, ντυμένοι

ΤΟ ΜΕΡΟΣ ΕΝΘΑ ΘΑ ΔΙΕΞΑΧΘΟΥΝ ΕΝ ΣΤΟΚΧΟΛΜΗ: ΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΤΟΥ ΛΩΝ—ΤΕΝΙΣ

με πορτραῖτα ἀλόγων. Ἦταν κάτι θαυμάσιες ζωγραφιὲς ἀπὸ ζῶα θαυμάσια.

— Βλέπετε, μου εἶπε, ὅλους αὐτοὺς τοὺς φίλους τοὺς ἔχασα και δὲν ἀπόχτησα οὐτ' ἓνα καινούργιο γὰ βάλω στη θέση τους. Πολλὰ ἀπ' αὐτὰ τὰ ἀλόγατα σκοτωθήκανε για χάρη μου, που κανείς ἀνθρωπος ποτέ του δὲν θὰ τῶκανε· κάλλιο ἦθελε νὰ με δολοφονήσουν.

Σεμπροῦν, 19 Φεβρουαρίου.

Σήμερα περάσαμε ὅλο τὰ πόγεμα νάνεβοκατεβαίνωμε ἐκείνες τὶς δυὸ δευτροστοιχίες που ἀπ' τὰ δυὸ μέρη τόσο ἤρεμα ὑψώνονται πρὸς τὸ Γκλοριέτ. Ὁρες σταχτιὲς και κουρασμένες. Σὰν ἀπὸ στάχτη και ὁ οὐρανός. Τὰ δέντρα ἀνατρίχιαζαν, τὰ πεσμένα φύλλα, φρόκαλα ξέχρωμα, ἦτανε σωρευμένα κάτω ἀπ' τὰ δέντρα — μύριες σκέψεις μαραμμένες και μύριες χαρὲς που εἶχανε σβῆσει· και ἀποκάτω κοίτονταν ὅλες οἱ πεθαμένες ὄρες σὰ μέσα σὲ τάφους. Τὰ λίγα φύλλα που κρέμονταν ἀκόμα στὰ κλαριά μου φανήκανε σὰν ἀπὸ πόνον ζαρωμένα. Ὁ ἀέρας γερασμένος, βαρὺς ἀπὸ μιὰ νάρκη ὡσαν τοῦ νεροῦ κοιμάται. Ἐτσι περπατώντας ὅλο σ' αὐτὲς τὶς ἴδιες και τόσο θλιβερὲς δευτροστοιχίες, ἀμίλητοι, πάντα ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος ἀνβαίναμε και κατεβαίναμε ἀπὸ τ' ἄλλο κλείνοντας μέσα σ' ἓνα κύκλο τὸ σύμβολο τοῦ Γκλο-

ριέτ. Ἡ Αὐτοκράτειρα σήμερα ἦτον ξέχωρα σιωπηλὴ και ἀπ' τὶς κινήσεις της ἔλειπεν ή μεγαλόπρεπη ἐκείνη γαλήνη και ή παγκαλόμορφη ἀπαλωσύνη τῶν γραμμῶν, που τῆς είναι συνήθεια και που ψυχὴ στὸν κόσμο δὲν τὶς μοιράζεται μαζί της· κάθε τόσο τὸ αἷμα της ἀνέβαινε στὰ μηλίγγια και ἀμέσως πάλι τὸ πρόσωπό της ἔσβηνε ὅπως χλωμαίνουν κάποιον οὐρανοὶ κοντὰ σὲ κάποιες δύσεις. Ἐννοιωθα πὼς μιὰν ἀτμοσφαῖρα ξένη κ' ἐχθρική στὴν ἐνδόμυχή της φύση τὴν εἶχε περιζώσει.

— Σὲ τέτοιες ὄρες αἰσθάνεται κανείς τὴ ζωὴ νὰ βαθαίνει περισσότερο, εἶπα. Ἄμα φθάσαμε μιὰ φορὰ ἀκόμη επάνω στὸ Γκλοριέτ, σὰ νὰ θελα νὰ φήσω νὰ ξεφωνίσω, νὰ πηχῆσω ὡς πέρα ή σιγὴ που εἶχα μέσα μου.

— Θέλετε νὰ πῆτε για τὴ ζωὴ που ζοῦμε σὰν κοπάδια ζωῦφια ἀνεπτυγμένα; ἀπεκρίθηκε ή Αὐτοκράτειρα μ' ἀνάλαφρην εἰρωνεία στη φωνή. Δὲν ἔμεινε νὰ πῆ κανείς πια τίποτα καινούργιο γι' αὐτὸ τὸ θέμα. Είναι τόσο μαύρη και ψεύτικη ή ζωὴ, που στάληθεια δὲν ἀξίζει τὸν κόπο νὰ προσπαθῆση κανείς νὰ τὴν εὔρη ὑποφερτή.

Σώπασε για λίγο και μετὰ πρόσθεσε:

— Πολλὲς φορὲς μου φαίνεται πὼς εἶμαι κουκουλωμένη σὲ πικρὰ πέπλα—για κάποιον

μασκαράτα πού τήν αισθάνομαι μέσα μου: ντυμένη αυτοκρατορίσσα.

— Ναι, Μεγαλειοτάτη, παίρνομε τὰ τιποτένια φαινόμενα καί τὰ ἔξωτερικά σημάδια τῆς ζωῆς γιά τήν ἴδια τή βαθεῖα Ζωή, ἐνῶ δέν εἶναι παρά οἱ βαστάζοι καί οἱ δούλοι γύρω ἀπ' τὸ κατάκλειστο φορεῖο μιᾶς βασιλοπούλας: κάτι τι ἄθλιο καί χυδαῖο πού βάνουσα χτυπιέται καί σπρώχεται μ' ἀναίσχυτο ἀλαλητό γύρω ἀπ' τήν Ὑπαρξη, χωρίζοντάς τήν ἀπὸ τοὺς ἔξω, κρύβοντας πίσω ἀπ' τοὺς ἀγριούς ἡσκιούς καί ψευτολόγους φωνές τὸ πρᾶγμα τὸ ἐξαίσιο. Κι ὅλα αὐτά, πού στάληθεια μᾶς εἶναι ξένα, ἐμεῖς τἀλλάζομε μὲ τὸ **ἀσύγκριτο**, τὸ ἕνα καὶ μονάκριβο πού μᾶς ἀνήκει.

Ἡ Αὐτοκράτειρα ἀποκρίθηκε:

— Γί' αὐτὸ ἴσα ἴσα πρέπει τὸ κατὰ δύναμη νὰ προσπαθοῦμε νὰ σώσωμε μερικὲς σπάνιες στιγμές, γιὰ νὰ μπορούμε σ' αὐτές, ὁ καθένας μᾶς μὲ τὸν τρόπο του, νὰ βυθιζώμαστε στὴν ξεχωριστὴ μᾶς τῆ ζωῆ. Ἐγὼ ξαναβρίσκω τὸν ἑαυτό μου καινούργιον, ἅμα θὰ μῶ σὲ μιὰν ἀτμοσφαῖρα πού ἄλλος ἀκόμα δέν τὴν ἔχει ἀναπνεύσει, πού κανεὶς δέν τὴν ἔχει χαλάσει. Ὅταν βρίσκωμαι μονάχη μου σὲ κάποιο ἔρημο μέρος πού ξέρω πὼς λίγοι τὸ συχνάζουν, αισθάνομαι οἱ σχέσεις μου πρὸς ὅλα γύρω νὰ γίνονται ἀλλοιώτικες παρ' ὅ,τι εἶναι ὅταν κι ἄλλοι ἄνθρωποι βρίσκονται μπροστά ἀπ' αὐτὴ τὴ διαφορὰ μονάχα ξεχωρίζω τὴν ὕπαρξη τοῦ ἐγὼ μου—στὴ θάλασσα, στοὺς ἀπλωτοὺς κάμπους, παντοῦ ἔπου δέν ὑπάρχουνε γωνίτσες γιὰ νὰ μαζευτοῦνε μέσα οἱ ἄνθρωποι σὰν τὴ σκόνη. Ἡ ζωὴ ἀναμεταξὺ τῶν ἀνθρώπων μᾶς κάνει ὅλους ἕνα μαῦρο σωρό, ὅλους ὁμοίομορφους σὰν τὰ τοῦβλα, πού τὸ μόνο κοινὸ στοιχεῖο τους εἶναι ἡ προστυχιά.

— Ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι ὅσο ζοῦν οἱ ἄνθρωποι, τίποτα ἀπ' αὐτὰ δέν αισθάνονται. Μόνο τὴν ὥρα πού πεθαίνομε, ἴσως, ἀρχίζομε νὰ ζοῦμε ἀληθινὰ καὶ βαθιά.

— ὦ, καθόλου! εἶπε ἡ Αὐτοκράτειρα· καὶ στὴ ζωὴ μέσα ἔτσι ζοῦμε, μόνο πού δέν τὴ βλέπομε τὴ ζωὴ μᾶς· ὁ θάνατος κάνει καὶ πέφτουν τὰ λέπια ἀπὸ τὰ μάτια μᾶς. Ὑπάρχουν ὅμως ἄνθρωποι πού καὶ ζωντανὸι ἀκόμα βρίσκονται πιὸ σιμὰ στὸ θάνατο παρά στὴ ζωὴ. Τὸ συνηθέστερο δέν ἔχομε καιρὸ νὰ πλησιάσωμε στὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό μᾶς ἀπ' τὴν πολλὴ τὴν ἐνασχόληση μὲ τὰ ξένα πράγματα δέν προφθαίνομε νὰ κυττάζομε τὸν οὐρανὸ πού ἀπαντέχει τὰ βλέμματά μᾶς. Θυμᾶμαι ὅτι εἶδα μιὰ φορὰ στὸ Ταϊλτς μιὰ χωριάτισσα πού μοίραζε τὴ σοῦπα στοὺς ἐργάτες τοῦ κτήματος,

μὰ τὸ δικό της τὸ πιάτο δέν πρόφθασε νὰ τὸ γεμίσει.

— Ἡ ἰδέα τοῦ θανάτου ἔπρεπε καὶ μόνο μὲ τὴν παρουσία της νὰ δίνῃ ὁμορφιά στὴν καθημερινή μᾶς ὕπαρξη. Ὅλα τὰ ἐπίγεια πρᾶγματα ἀποχτοῦν ἀπὸ τὴ σκέψη ὅτι εἶναι διαβατάρικα καὶ ὅτι μέσα τους ἔχουν τὴν θανή τους μιὰ βαθεῖαν ἐσωτερικὴν ἀξία καὶ τὴ σημασία κάποιων συμβόλων.

— Ναι, εἶπεν Ἐκείνη· ἡ ἰδέα τοῦ θανάτου μᾶς καθαρίζει καὶ μᾶς καλλιεργεί ὅπως ἕνας κηπουρὸς πού, ὅσο βρίσκεται μέσα στὸ περιβόλι του ξεριζώνει ὅλες τὶς τσουκνίδες. Αὐτὸς ὁ περιβολάρης ὅμως θέλει νᾶναι πάντα μοιάχος του καὶ χολιάζει, ὅταν οἱ περιέργοι διαβάτες κυττάζουν πάνω ἀπ' τὸ φράχτη μὲς τὸν κήπο του· γι' αὐτὸ κ' ἐγὼ κρύβω τὸ πρόσωπό μου μὲ τὴν ὀμπρέλλα καὶ μὲ τὸ ριπίδι γιὰ νὰ μπορῶ νὰ δουλεύω μὲ τὴν ἡσυχία του.

Ἐτσι ἀπαλὰ καὶ σιγαλὰ μιλῶντας ἡ, σωστότερα, κρατῶντας τὴν ἀκοή μᾶς προσεχτικῆς στοὺς μονόλογους τῶν σκέψεών μᾶς, κατεβαίναμε ἀργὰ τὴ δεικτροστοιχία τοῦ Γκλωριετ γιὰ νὰ ἐπιστρέψωμε στὸ Παλάτι. Τότε πάλι σηκώσα τὴ μάτια μου πρὸς ἐκείνην τὴν ὀμπρέλλα, πρὸς τὸ ριπίδι ἐκεῖνο—τὸ ξακουσμένο μαῦρο ριπίδι, τὴν πασίγνωστη ἄσπρη ὀμπρέλλα—πιστοὺς συντρόφους τῆς ἐξωτερικῆς τῆς ὑπάρξεως πού ἔχουν καταστήσει σχεδὸν ἀχώριστα σημάδια τῆς σωματέιας τῆς μορφῆς. Στὰ χέρια τῆς μέσα δέν εἶναι μονάχα ὅ,τι καὶ γιὰ τὶς ἄλλες γυναῖκες, μὰ πιότερο ἐμβλήματα καὶ ὄπλα: λόγχη κι ἀσπίδα στὴν ὑπηρεσία τοῦ κρυμμένου της Ἐγὼ. Ἀμα βρεθῆ πολὺ ψηλὰ στὴν κορυφὴ κανεὸς βουνοῦ, περιχυμένη ἀπὸ βουερὴν ἐρημιὰ καὶ νάρκη ψυχολύτρα, μέσα στὸ μεγάλο τραγοῦδι τοῦ ἡλίου, ὅταν ἡ ἄσπρη φλομωμένη μεσημεριὰ κυλιέται στοὺς συλλογισμένους βράχους κ' ἀνασαίνει ἡ λαύρα τότε μονάχα κλείνει τὴν ὀμπρέλλα πού πάντα κρύβει τὴν κεφαλὴ τῆς ἀπ' ὅλες τὶς μεριές καὶ τὴν προστατεύει ἀπὸ μάτια βέβηλα, τότε μονάχα ἀπ' τὴ χλωμάδα τοῦ προσώπου της σηκάνει τὸ μαῦρο τὸ ριπίδι: μού τὸ εἶπε καθαρὰ αὐτὸ στὸ Λάιντς μιὰ φορὰ. Θέλει μὲ κάθε τρόπο νὰ παραμερίσῃ ἀπὸ κοντὰ της τὴν ἐξωτερικὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων, νὰ μὴν τὴν ἀφήσῃ νὰ βαρύνῃ ἐπάνω της, νὰ μὴν ἀνγκασθῇ νὰ κουληθῆσῃ τὸ «τροκάνι πού ἔχουν γιὰ νόμο τὰ κοπάδια ζῶα ἀνεπτυγμένα». θέλει νὰ διαφεντέψῃ τὴν ἐσωτερικὴ τῆς σιωπὴ ἀπὸ κάθε βεβήλωση δὲ θέλει νὰ βγῆ ἀπὸ τοὺς κρύφους κήπους τῆς ἀμετρῆς ὁδύνης πούχει μέσα της, τοὺς κήπους ἐκείνους τοὺς παραδείσιους, πού

μόνοι τους οἱ ἄνθρωποι ἐξορίσθηκαν ἀπ' αὐτούς. Ἐτσι τὸ λοιπὸν κι Αὐτὴ δίχως τελειωμὸ καὶ παύση γέρνει ἐπάνω στὰ αἰώνια λουλούδια τοῦ πόνου πού ξεσκουνε μὲς τὴν καρδιάν της κι ἀφηγκράζεται τοὺς βαθιόλαλους ἤχους τῆς ζωντανῆς Ὀρισούνης πού ἀπ' αὐτοὺς τοὺς κάλυκες ἀναβρῦζουν καὶ πάλι μέσα τους ἀναρροφιοῦνται καὶ ὑφαίνουν τοῦ κρύφιου εἶναι τῆς τὴν ψίχα.

— Τί εἶναι ἡ χαρὰ, Μεγαλειοτάτη; ρώτησα ἐγὼ, μόλις φθάσαμε σ' ἐκείνον τὸ μικρὸν ἡλιοχάδευτον ἀνθῶνα πού ἀπ' τὴ δεξιὰ πτέρυγα τοῦ παλατιοῦ τοῦ Σενμπρὸν ἀπλώνεται πρὸς τὸ μέρος τοῦ Χίτσιγκ.

Ἡ Αὐτοκράτειρα περπατοῦσε πολὺ γρήγορα, ἐπειδὴ τὸ ρολοῖ τοῦ παλατιοῦ πού κυττάζει μὲ τὸ μεγάλο του ὀλινοχτο μάτι τοὺς κήπους (τόσο αἰώφεια γιὰ τὰ φυτὰ!) ἔλεγε κίβλας κοντὰ τέσσερες τὰπομεσήμερο.

— ὦ ἡ χαρὰ, εἶπε, πιότερο τρέχοντας παρά βαδίζοντας, ἡ χαρὰ εἶναι ἕνα διαβατάρικο πρᾶμα, ἕνα ἐπεισόδιο, κάτι σὰν παιγνίδι ἀχτιδόλαμπο πού ἡ σπιθοβολιά του μᾶς κρύβει τὴ βαθεῖα νοσταλγία πούναι γιὰ νάρθη Καὶ πάντα ἔρχεται ἡ μεγάλη ἀποθυμία, ἡ Sehnsucht, γιὰ τί εἶναι ὁ καημὸς τῆς Μοίρας, πού ὅλο τὴν περιμένομε, πού σκοπὸς τῆς ζωῆς μᾶς εἶναι νὰ τὴ φτάσωμε: καὶ εἶναι τὸ πιὸ θλιβερὸ καὶ γι' αὐτὸ τὸ πιὸ ἐξαίσιον πρᾶγμα στὸν κόσμον αὐτὴ ἡ νοσταλγία τῆς Μοίρας. Ὅλα τὰ ὁμορφα πλάσματα περιμένουν τὴ μοῖρα τους νάρθη κι ὅταν δέν τὰ ξεγελᾷ κανεὶς, εἶναι πάντα λυπημένα. Βλέπετε, τώρα πρέπει νὰ τὸ βάλω στὰ πόδια, γιὰτί εἶναι πολλὴ ὥρα πού λείπω ἀπ' τὴ ζωὴ μου τὴ χαρισάμενη: ὁ Σουηδὸς γιατρὸς μὲ περιμένει γιὰ τὸ massage πού ἐγὼ τὸ λέω ζύμωμα—τόσο λίγο αυτοκρατορικὰ αισθάνομαι, ἐνόσω βαστᾷ ἡ ἐγχείρησις αὐτὴ. Καὶ λέγοντας ἔτσι ξεκαρδίστηκε στὰ γέλοια.

Ἀμα βρέθηκα πάλι στὸ ἀμάξι, εἶπα στὸν ἑαυτό μου: «Πάλι γέλασε σήμερα!—στᾶληθεια δὲ θέλει καὶ οὔτε μπορεῖ ποτέ της νὰ γελᾷ ὅσο αισθάνεται τὴν ἀληθινὴ τῆς ὕπαρξη. Μὰ ὅταν ἡ πραγματικότης ἀγγίξῃ, τότε καὶ μὲ σχέση μόνο πρὸς τὰ λεγόμενα ἀνθρώπινα πρᾶγματα γελᾷ γιὰτί τὸ γέλοιο τῆς σημαίνει πὼς ἔχει φύγει ἀπ' τὸν ἐνδόμενον ἑαυτό της».

ΠΟΙΗΤΗΣ ΥΙΟΣ ΕΙΣ ΠΟΙΗΤΗΝ ΠΑΤΕΡΑ

Β'.

Η ΦΟΙΝΙΚΙΑ

Κι' ἡ Φοινικιά ἐφόνεται πάντοτε ἀπὸ πάνω τους ὑπερτάτη, καὶ τὰ γαλανὰ λουλοδάκια κρατοῦνε πάντα τ' ὄραμά της πού ὄλο κι ἀλλάζει νοερὰ στὰ μάτια τους, γιὰ ν' ἀνεβῆ νέα σκαλοπάτια καὶ νὰ φτάσῃ σὲ νέους θρούμβους. Ὅμως, ὅπως στὸ «Δωδεκάλογο τοῦ Γύφτου», οἱ ὁμόφυλοι τὸν ἐξύγωσαν χωρὶς νὰ νοιώσουνε τὸ βιολί του καὶ νὰ σταθοῦνε γροικῶντας τὸ δοξάρι του, ἔτσι, ἀπάνω κι ἀπὸ τὰ γαλανὰ λουλουδάκια γλύστρησεν ὁ κόσμος χωρὶς κανεὶς νὰ μαντέψῃ τὰ βᾶθη τους. Ἀκόμη κι αὐτὴ ἡ ὑπέρτατη Κυρὰ δὲ φαίνεται νὰ τὰ γνώρισε: πὼς νὰ σκύψῃ ἀπὸ τὰ ὕψη τοῦ αἰθέρα καὶ τὸ ὑπερκόσμιον ἀνέβασμά της, καὶ νὰ κυτᾶξῃ κάτω πρὸς τὰ λουλουδάκια;

Κ' ἐμεῖς; ἦρθε ὡς ἐπὶ τὸ μακρινὸ πουλάκι, Τ' ἀγεράκι μᾶς ἄγγιξε μὲ τὰ φτερά του, Καὶ κοντοσιτάθηκε τὸ βιαστικὸ τὸ ρυάκι Καὶ τὸ παιδί μᾶς ἔρριξε τ' ἀνάβλεμμά του, Καὶ τὸ περήφανο μᾶς ἔγνεψε ζαμπάκι, Καὶ τὸ φεγγάρι ἦρθε γιὰ μᾶς ὡς ἐδῶ κάτω, Κ' εἶδε καθεὶς τ' ἀλόξω μᾶς, κανεὶς τὰ βᾶθη Ὅ κόσμος γλύστρησεν ἐπάνω μᾶς κ' ἐχάθη.

Κοντὰ στὴν ἀρετὴ καὶ στὴν καλωσύνη μᾶς, τὸ πονηρὸ βόσκει κρυμμένο μέσα μᾶς. Γι' αὐτὸ γαλάζια μέσα μᾶς καὶ μαῦρα ἀντάμα Καὶ στὴν ψυχὴ μᾶς ὠκεανοὶ καὶ στενοροῦμα Κι' ἐκεῖ πού ὁ νοῦς μὲ τὰ ὑπέρτατα παλαίβει Κάτι πανάθλιο μᾶς κρατεῖ καὶ μᾶς μολέβει.

Τὸ κρυμμένο τοῦτο πονηρὸ πόσο μακριὰ μᾶς φέρνει φορὲς φορὲς! Ζητοῦμε νὰ ξεσκεπάσωμε μὴ γιὰ πάντα τὴ ζωὴ, νὰ ἰδοῦμε μὲ τὰ μάτια μᾶς τὰ ἴδια καὶ τὰ πιὸ φοικιαστικά, νὰ σερθοῦμε σ' ὄργια μέσα καὶ σὲ κραιπίλες. Γυρεύομε μιὰ τελειότερη γνώση. Θέλουμε νὰ νοιώσωμε τὴ ζάλη τοῦ κακοῦ καὶ τὴν ἠδονὴ τοῦ ἀπαγορευμένου. Ἐτσι κ' ἡ Φοινικιά ἔσυρε τὸν ἄμοιαστο, σὰ σὲ βραχνά, χορὸ, συντροφεμένη ἀπὸ δρακοντιές, σκυλοβότανα, φλόμους, κι ἀζώηρους. Τὰ κλαδιά της δέν εἶτανε πιὰ οὔτε φτερά, οὔτε μαλλιά. Εἶτανε σὰ σπαθιά πού φοβέριζαν καὶ καρτερούσανε νὰ χυθοῦνε, τόσο, πού τρομασμένα τὰ λουλουδάκια παρακαλοῦσανε τὴν πεταλούδα νὰ τὰ πάρῃ στὰ φτερά της ἀπάνω καὶ νὰ δράμῃ. Σαρκοβόρα εἶχανε φωλιάσῃ στὸν κορμὸ τῆς Φοινικιάς κ' ἕνας γύπας ἐσιτάθηκε στὴν κορυφὴ της. Κι ἄρχισε τὸ δρᾶμα:

Ἡ ἀρρώστια μᾶς τυράγνησε μὲ τὴν ἀγρόπνια,

Ἦ Φοινικιά, καὶ σὲ εἶδαμε νὰ κρυφογέρονης,
Οἱ δρακοντιές, τὰ σκυλοβότανα, ὅλα ξύπνια,
Νύχτα εἶταν, ἄμοιαστο χορὸ μ' αὐτὰ νὰ σέρνης,
Καὶ σὲ εἶδαμε ὄνειρο βαρὸ στὰ πρωτοῦπνια
Μὲ φλόμους καὶ μὲ χαμαιλιὸς νὰ παραδέρνης,
Καὶ γύρω σ' ἐπιγαν ἀζώηρων περιβόλια,
Κι ἀπὸ σκληρὲς ἀλῶες λαὸς κι ἀπὸ τριβόλια.

Κ' εἶσυνα τῆς ζωῆς ὡς νὰ ζητοῦσες φόρο
Αἵματοπότιστο, κι δλῶγρια ἀντιχτύπα
Πεῖνα στὸ εἶναι σου, καὶ κάποιου σαρκοβόρο
Ἡῦρε σ' ἐσὲ καὶ φώλιασε κ' ἔσκαψε τρύπα,
Κ' ἔγινε σπήλαιο τὸ κορμὶ τὸ φτεροφόρο,
Καὶ τῆς κορφῆς σου γὰ κορφή φόρεσες γύπα·
Σὰ φλόγες καὶ σὰν κύματα καὶ σὰ λεπίδια
Συρμένα ἀπὸ τὴ ρίζα ὡς τὴν κορφή σου φῖδια.

Μόλις ὅμως λουστοῦμε στὰ βαλτονέρια τοῦ
κακοῦ καὶ ξεδιψάσουμε τὴ δίψα τῆς γνώσης,
τὴν περιέργεια, ροσταλοῦμε γιὰ τὴν πρώτη τὴν
ἡμερὴ κι ἀπονήρευτη ζωὴ. Διῶχνουμε τὰ σκο-
τάδια καὶ τοὺς ἐφιάλτες καὶ ζητοῦμε τὸ φῶς
καὶ τὸ ξημέρωμα. Καὶ τὸ δράμα περνᾷ· καὶ δὲν
τὸ θυμούμαστε πιά ποτέ.

Ἦλιε, τὰ μαῦρα ὄνειράτα πάρ'τα καὶ πνίχτα,
Θολοὶ εἶν' ἀγροί, κ' εἶναι κακόπραγα τελῶνια.
Θρέψε τὰ ὠραῖα καὶ τ' ἀγαθὰ, τὰ πάντα δεῖχ'τα
Σὰν ἀχιδοπαίξιμα καὶ σὰν ἀηδόνια.

Καὶ σὺ φεγγάρι, ξάπλωσε στὴν ἀγρία νύχτα
Διάφανη σκέπη ἀπὸ καρδιὰ καὶ ψυχοπόνια,
Τῆς καλλονῆς παντοῦ κυμάτισε, ὦ πορφύρα,
Κ' ἡ πλάση ἄς γίνῃ ἀγάπη κι ἄς χτυπήσῃ σὰ
[λύρα!

Ξημέρωσε. Τὸ φῶς χίλια σοῦ σπέρνει μᾶτια
Γιὰ ν' ἀγκαλιάζῃς τὰ βουνὰ καὶ τὰ ρουμάνια.
Στὰ δέντρα τίς φωλιές, στίς χώρες τὰ παλάτια,
Καὶ τὰ καράβια σ' ἀνοιχτὰ καὶ στὰ λιμάνια.
Τὴ νύχτα ὠραῖα ξωτικὰ σὲ ἀχιδῶν ἄτια
Νὰ σὲ δουλέψουν ἔρχονται ἀπ' τὰ οὐράνια.
Χέρια φνιτρώει ἡ λεύκα καὶ σ' ἀπλώνει πλεί-
[σια·

Σὲ ναγαρίζουν ἦσυχὰ τὰ κυπαρίσσια.

Ἦτσι ξακολουθοῦνε νὰ ζοῦν τὰ λουλουδά-
κια, ἀντικρύζοντες πάντα πρὸς τὴν ἀέρινη
κορφή τῆς Φοινικιάς. Ὅμως κάποτε κάποτε
σκύβουνε καὶ πρὸς τὸ χῶμα κι ἀφιγκράζονται
τὸ μεγάλο καρδιοχτύπι τῆς γῆς. Ξακολουθοῦνε
νὰ ζοῦνε θαμπωμένα ἀπὸ τὸ θᾶμα τοῦ τρι-
γύρω κόσμου, ἔτοιμα γιὰ νὰ μισέψουνε σὲ νέα
αἰνίγματα καὶ σὲ νέα σκοτάδια, πάντα ὅμως
ἀπασχολημένα στὰ πῦρ βαθεῖα τοῦ νοῦ ἀπὸ τ'
δράμα τῆς Φοινικιάς, τῆς ἀπάντητης, τῆς
ἀκαρπῆς καὶ τῆς ἀξήγητης.

Καὶ καθὼς πρόφεραν τὰ πρῶτα τους λόγια

γεμάτα ἀπορία γιὰ τὸ μυστήριο τοῦ ἐρχομοῦ
τους, κλείνουν τώρα τὸ μίλημά τους, μὲ τὸ
μάντεμα τοῦ δικοῦ τους χαμοῦ καὶ τὴ διαιώ-
νιση, μέσ' ἀπὸ τὸ χαμὸ τὸ δικό τους, τῆς Ἰδέας
Φοινικιάς :

Καὶ μήτε θὰ βρεθῇ γιὰ μᾶς κανένα μνῆμα
Τοῦ δῆβα μας τὸ φάντασμα νὰ συγκρατήση,
Μονάχα ὀλόφωτο τριγύρω σου ἓνα ντύμα
Μὲ νέα μὴ λάμψη ἀγάλαστη θὰ σὲ στολίση,
Καὶ θὰ εἶναι ἡ σκέψη μας καὶ ὁ λόγος μας κ'
[ἡ ρίμα,

Καὶ θὰ φανῆς ἐσὺ στὴν ξαφνισμένη χτίση
Σὰν ἓνα χρυσοπράσινο καινούριο ἀστέρι!
Καὶ μήτ' ἐσὺ, μήτε κανεὶς δὲ θὰ μᾶς ξέρῃ....

* *

Συνοψίζοντας ὅσα γράψαμε καὶ παραπάνω,
χαρακτηρίζουμε τὴ «Φοινικιά» ποίημα φυσιο-
λατρικό, αἰσθηματικό κ' ἰδεολογικό, ποίημα
δηλαδὴ συνθετικό. Τὸ φυσιολατρικὸ στοιχεῖο
εἶναι ἡ βάση, ὁ εἰκονικὸς μῦθος, ὅπως θὰ
ποῦμε παρακάτω· ἀπ' αὐτοῦ ξεκινᾷ τὸ ποίημα
γιὰ φτιάξῃ στὰ δυὸ ἄλλα στοιχεῖα, κι αὐτοῦ
βρίσκεται ἡ πρωτοτυπία καὶ τὸ ξεχώρισμα πρὸς
διακρίνουμε στὴ «Φοινικιά». Εἶναι ἴσως τὸ μο-
ναδικὸ ποίημα τοῦ ποιητῆ πρὸς μᾶς δίνει τὴν
ἴδια φύση καὶ τὴν πλάση γυνή, κλείνοντας μὴ
γερὴ φυσιολατρικὴ φλέβα καὶ κατὰ σὰν προῆ
πανθειστική. Ἀλήθεια! Στὸ τραγοῦδι τῆς Φοι-
νικιάς λὲς καὶ σαλεύει γόνιμη ἢ βλάστηση, σὰν
κατὰ ἐμπνευμένο καὶ μεγάλο, καὶ τὸ μούσκεμα
τῆς γεννήτρας γῆς ποτίζει τὴν ἀτμοσφαῖρα. Ὁ
λαὸς τῶν ἔντομων καὶ τῶν σερπετῶν, τὰ πον-
λιὰ μὲ τὰ κελαϊδήματά τους, τὰ λουλουδία, τὸ
πῦρ μωσκόβολο καὶ πλουμιστὸ ποίημα τῆς πλά-
σης, ἡ φύση ἢ μὴ μὲ τ' ἀναρίθμητα θησαν-
ρίσματά της, ἢ φύση ἢ ἡμερὴ, ἢ πρᾶντικὰ
κ' ἢ ζωοδότρα κ' ἢ φύση ἢ τρομερὴ, ἢ ἀσπλα-
χνη κ' ἢ ἀπειλητικὴ, ὅλα φαίνονται μέσα στὸ
ποίημα καὶ περνοῦνε ἀπὸ τὰ μᾶτια μας ἐμ-
πρὸς ζωηρὰ καὶ παραστατικὰ ζωντανεμένα. Ἡ
Φοινικιά ἐδῶ πρῶτα ἀπ' ὅλα εἶναι τὸ πλούσιο
δέντρο, μὲ τὸ κορμὶ τ' ὀλόισο καὶ τὰ λαχταρι-
σιὰ κλαδιά. Ὁ ποιητῆς ζωντανεῖ τὴ Βλά-
στηση—Φοινικιά.

Ἔρχομαι στὸ δεύτερο στοιχεῖο, στὸ αἰσθη-
ματικό. Ἀπὸ τὰ πρῶτα ἴσα μὲ τὰ τελευταῖα
τον λόγια τὸ ποίημα δένεται ἀπὸ μὴ δειλὴ,
μισοσκέπαστη καὶ συγκρατημένη συγκίνηση,
ἀπὸ κάποια φιλτραρισμένη αἰσθηματικὴ διάθεση
καὶ μὴν ἀδιάκοπη ὑποψία ἐνὸς ἀόρατου καη-
μοῦ. Τὰ γαλανὰ λουλουδάκια λὲς καὶ τὰ ἐνώνει
μὲ τὴ Φοινικιά κατὰ ἀνθρώπινο. Πῶς ξέρει
ἂν ὁ ποιητῆς στὸ σύμβολο τῆς Φοινικιάς δὲ

θέλησε νὰ κρύψῃ κατὰ ἀπὸ τὴν ἀμεσώτερη ἀν-
θρώπινη συγκίνησή του! Ποῶς ξέρει ἂν ὁ ποι-
ητῆς δὲ θέλησε νὰ ἀναπολήσῃ τὴ Γυναῖκα—
Φοινικιά!

Καὶ τώρα φτάνουμε στὸ ἰδεολογικὸ στοι-
χεῖο. Καιρὸς ἐδῶ νὰ ξαναγράψω, στὴ γλώσσα
μας αὐτὴ τὴ φορὰ, τὸ δίστιχο τοῦ Ἄγγλου λι-
μνικοῦ ποιητῆ Wordsworth πρὸς χρησιμεῖν
γιὰ ρητὸ στὸ σημείωμά μου τοῦτο : «Σὲ μένα,
καὶ τοῦ ταπεινότερου λουλουδιοῦ τ' ἀνθισμα,
πολλὲς φορὲς μοῦ γεννᾷ στοχασμούς, πολὺν βα-
θειοὺς γιὰ δάκρυα.» Τὰ γαλανὰ λουλουδάκια
γέννησαν καὶ τοὺς τέτοιους στοχασμούς στὸν
ποιητῆ. Γιατί μέσα στὰ γαλανὰ λουλουδάκια
κρύφτηκεν ἡ σκέψη· τώρα τὰ μᾶτια τους ἀντί-
κρυσσαν τὴ Φοινικιά σὰν κατὰ ἰδεατὸ κ' ὑπερού-
σιο, κι ὁ κόσμος ὅλος φανερώθηκε μπροστά
τους μὲ τὴ μορφή τῆς ἰδέας. Ἡ Φοινικιά καὶ
τὰ γαλανὰ λουλουδάκια πέρνουνε ἔτσι τὸ ἀφη-
ρημένο σχῆμα καὶ γίνονται γενικώτερα σύμ-
βολα : τὰ γαλανὰ λουλουδάκια ταυτίζονται μὲ
τὸν ποιητῆ κ' ἡ Φοινικιά μὲ τὸ ἀπόλυτο τῆς
ὁμορφιάς. Ὁ ποιητῆς ἕμειν τὴν Ἰδέα—Φοι-
νικιά.

Λίγα λόγια ἀκόμη γιὰ τὸ συμβολισμὸ τῆς
«Φοινικιάς». Ὁ γάλλος κριτικὸς Brunetièrre
ὄρισε τὸ ποιητικὸ σύμβολο ἔτσι : «Τὸ ποιητικὸ
σύμβολο εἶναι ὁ πλαστικὸς εἰκονικὸς μῦθος, γε-
μᾶτος ἀπὸ κίνηση καὶ χρῶμα, ἐμπνευμένος
ἀπὸ τὴν ἴδια του τὴν ὑπαρξή, μωσώντας στὴν
ἀνάγκη νὰ ἀρκέσῃ στὸν ἴδιο του ἑαυτὸ, νὰ ὀρ-
γανωθῇ καὶ νὰ ξετυλιχθῇ, μῦθος ὅμως πρὸς
βρίσκεται σ' ἀκέραιαν ἀνταπόκριση μὲ τὸ αἰ-
σθημα καὶ τὴν ἰδέα πρὸς κλείνει.» Τὸν ὄρισμό
αὐτὸ μποροῦμε νὰ μεταχειριστοῦμε ἐξαίρετα
γιὰ τὸ συμβολισμὸ τῆς Φοινικιάς, φτάνει ν'
ἀλλάξουμε τὸ ἐπίρρημα «πλαστικὰ» μὲ τὸ
ἐπίρρημα «μουσικὰ», κ' ἔτσι νὰ ποῦμε : «Ποι-
ητικὸ σύμβολο εἶναι ὁ μουσικὸς εἰκονικὸς μῦ-
θος, κτλ...» Ὁ εἰκονικὸς μῦθος βρίσκεται στὸ
ἱστορικὸν τοῦ περιβολιοῦ, τῶν λουλουδιῶν καὶ
τοῦ δέντρον· ἀνταποκρίνεται ἀκέραια μὲ τὴν ἰδέα
πρὸς περικλείνει, ἢ ὀρθότερα μὲ τίς ἰδέες πρὸς
περικλείνει, γιὰ τὸ ποίημα, καθὼς εἶπα πα-
ραπάνω, εἶναι συνθετικὸ κι ὁ συμβολισμὸς του
διπλός. Ὁ πρῶτος συμβολισμὸς, περιορισμέ-
νος αὐτός, εἶναι καθαρὰ ἀνθρώπινος : συμβο-
λίζει τὸν ἄνθρωπο πρὸς ξημερώνεται στὴ ζωὴ,
πρὸς ἀνοίγει τὰ μᾶτια του ἐκστατικὰ πρὸς τὴ
δημιουργία, πρὸς νοιώθει μέσα του τὸν πόνο
καὶ τὸν πόθο, στὴν ἀρχὴ ἄμορφα, γενικὰ κι
ἀόριστα, ἔστερα ὅμως ἐντοπισμένο κάπου κ'
ἐμπνευμένο ἀπὸ κατὰ, ἔστερα, σὰν εὖρη κά-
ποιο ἄλλο γήινο πλάσμα κι ἀφοσιωθῇ σ' αὐτὸ,

ΜΕΤΑΛΛΙΟΝ ΤΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΤΗΣ ΣΟΥΗΔΙΑΣ

ποθῶντας τὸ ἀνθρώπινο συντρόφεμά του. Ὁ
πρῶτος αὐτὸς συμβολισμὸς, περιορίζεται στὴν
καθάρια ἀνθρώπινη ἀγάπη, στὸν ἔρωτα. Ὁ
συμβολισμὸς ὅμως τοῦτος πλαταιίνεται κ' ὑψό-
νεται, γίνεται μεταφυσικὸς κ' ὑπονοητικώτερος
καὶ ξετυλίγεται στὴν δευτέρην ἰδέα πρὸς ἐκφράζει
ὁ μῦθος. Κ' ἔτσι φτάνουμε στὸ φανέρωμα τοῦ
δευτέρου συμβολισμοῦ ὅπου ἡ πρώτη ἀνθρώ-
πινη ἀγάπη, ποτισμένη ἀπὸ τὸ μεταφυσικὸ τ'
ὄνειρο, μεταμορφώνεται στὴν κοσμικὴ ἀγάπη :
ὁ ἄνθρωπος τώρα γίνεται ὁ ἓνας ἄνθρωπος, ὁ
διαλεχτὸς κι ὁ ἀδιογνώστης, μὲ τὸ αἰσθημα καὶ
τὴ συγκίνηση τονωμένα ἀπὸ τὴ διάνοια καὶ τὴν
ἰδέα, πρὸς μπορεῖ ἀπὸ τὰ τριγύρω του νὰ συμ-
περαίνῃ νόμους καὶ νὰ βγάξῃ ρυθμούς, φτά-
νοντας μὲ τὸν τρόπον αὐτὸ τὸ ἀνώτερο φανέ-
ρωμα τῆς ἐπίγειας ζωῆς. Κ' ἔτσι στὸ ἔργο
τοῦτο τοῦ Παλαμά, ὁ κῆπος πρὸς μέσα σ' αὐ-
τὸν ἀνθίζον ἢ Φοινικιά καὶ τὰ γαλανὰ λου-
λουδάκια, μεταμορφώνεται στὸ ροερὸ θερμοκή-
πιο πρὸς βλασταίνουν οἱ στοχασμοὶ κι ἀνθίζονε
τὰ ὄνειροπολήματα τοῦ ἴδιου τοῦ ποιητῆ. Ἡ
«Φοινικιά» εἶναι τὸ μεταφυσικὸ τραγοῦδι τοῦ
φυσικοῦ κόσμου.

Α. ΠΑΛΑΜΑΣ

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΤΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κατὰ τὸ δεκαπενθήμερον αὐτὸ ἐσυνεχίσθη-
σεν αἱ πρὸς τὰς μητέρας καὶ διδασκαλίσας
διηλέξεις τοῦ Λυκείου. Ἡ Δις Ἀνθὴ Βασιλειά-
δου ἰατρὸς, ὁμίλησε περὶ τῆς ὑγιεινῆς τοῦ ἐν-
δύματος τῆς γυναίκας. Τὸ ἀκροατήριον πολυ-
πληθέστατον ἠκολούθησε μὲ μεγάλο ἐνδιαφέ-
ρον τὴν ὁμιλίαν τῆς ρήτορος, ἢ ὅποια ἐπραγ-
ματεύθη τὸ θέμα τῆς μὲ μεγάλην ἐπιτυχίαν,

καταδείξασα όλα τα τρωτά και όλας τὰς βλάβας, αἱ ὁποῖαι προκύπτουν εἰς τὴν ὑγίαν ἀπὸ ἄγνοιαν τῶν ὑγιεινῶν ὄρων τῆς ἐνδυμασίας καὶ κατὰ τὴν παιδικὴν καὶ κατὰ τὴν κατόπιν ἡλικίαν.

Ἀπὸ τὴν ὠραίαν διάλεξιν τῆς Δορ. Ἀνθῆς Βασιλειάδου θὰ μεταφέρωμεν χάριν τῶν ἀναγνωστῶν μας τὰς πλέον ἐνδιαφερούσας περικοπὰς.

Κατὰ τὸ δεκαπενθήμερον αὐτὸ ἤρχισε καὶ ἡ λειτουργία τῆς δανειστικῆς βιβλιοθήκης τοῦ Λυκείου. Ὑπὲρ τοῦς χιλίους πεντακοσίους τόμοι εἶναι ἤδη εἰς τὴν διάθεσιν τῶν μελῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ κοινοῦ ἐν γένει. Τὰ σπάνια ἐν τούτοις καὶ πολυτίμη βιβλία τοῦ Λυκείου καθὼς καὶ τὰ περιοδικὰ δὲν ἐξέρχονται τῆς βιβλιοθήκης.

Οἱ ὄροι τῆς ἐγγραφῆς εἰς τὴν δανειστικὴν βιβλιοθήκην ἐκανονίσθησαν ὡς ἐξῆς: Ἐγγραφὴ τῶν μελῶν δρ. 2 κατὰ μῆνα, τῶν μὴ μελῶν ἀδικαιρίτως φύλου δρ. 5. Διὰ τὴν ἐνδεχομένην ἀπώλειαν ἢ καταστροφὴν τῶν δανειζομένων βιβλίων, προκαταβάλλονται δρ. 5, αἱ ὁποῖαι ἀποσύρονται, εὐθὺς ὡς λήξη ἡ ἐγγραφή.

Τὰ μέλη ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ μελετοῦν καὶ ἐργάζονται εἰς τὰ ἀναγνωστήρια, χωρὶς καμμὶν πρόσθετον, πλὴν τῆς ἐγγραφῆς τῶν ὡς μελῶν τοῦ Λυκείου δαπάνην.

Τὸ Λύκειον τῶν Ἑλληνίδων παρεκλήθη παρὰ τῆς Προέδρου τῶν θερινῶν παιδικῶν ἐκδρομῶν τῆς Βουλιαγμένης κ. Σοφίης Σηλήμην νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν ἐορτὴν τοῦ ἀνθοπολέμου, τὴν διοργανωθεῖσαν εἰς τὸ Ζάπειον.

Τὸ καλλιτεχνικὸν τμήμα ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῆς εἰδικῆς ἐκ καλλιτεχνῶν ἐπιτροπῆς τῆς ἀποτελουμένης παρὰ τῶν κ. κ. Ροῖλου, Θωμοπούλου, Βικιάτου καὶ Γεωργαντῆ ἐκανόνισε τὴν εἰς τὴν ἐορτὴν συμμετοχὴν τοῦ Λυκείου διὰ δύο ἀρμάτων. Τὸ ἐν καθάρως ἀρχαῖον σκεπασμένον ὄλον ἀπὸ τριαντάφυλλα. Καὶ τὸ ἄλλο ἀγροτικόν, παριστῶν Κρητικὰ κορίτσια καθ' ἣν στιγμὴν ἐπιστρέφουν ἀπὸ πανηγύρι. Τὸ ἄρμα μακρὸν ἦτο ὄλον στολισμένον μετὰ κλάδους ἐληῶν, τὸ εἰδικὸν δένδρον τῆς Κρήτης καὶ μετὰ σπάρτα καὶ κίτρινας μαργαρίτας. Δέκα ὠραῖα κορίτσια ἐνδυμένα μετὰ παλαιὸν Κρητικὸν ἐνδυμα καὶ δύο παλαιὰ καὶ μετὰ γαυρὰ φορετικὰ τῶν ἀνδρῶν, ἐτραγουδοῦσαν τραγούδια Κρητικὰ συνοδουμένα ἀπὸ λύραν. Τὸ ἄρμα τοῦτο εἶχε ἐξαιρετικὴν ζωηρότητα καὶ ἐπιτυχίαν, διερχόμενον δὲ πρὸ τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ ἐπύκνωσε τὸν ἀνθοπόλεμον, σκορπίζον βροχὴν λουλουδιῶν ἐπάνω του καὶ χειροκροτούμενον μετὰ ἐνθουσιασμόν.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἐκτίθει καὶ ἡ Καλλιτεχνικὴ Ἐκθεσις τοῦ Ζαπείου, ἡ ὁποία ἀφῆκεν ὀπίσω τῆς ὡς μίαν ὄσιν ἀνοιξέως καὶ ἐμμορφίας. Ἀνοιξέως διότι εἰς αὐτὴν ἐπεκράτησαν τὰ ἀνοιξιάτικα τοπεῖα καὶ ἐν γένει ἡ ἀναπαράστασις τοῦ ὑπαίθρου, τῆς φύσεως τῆς ἐξοχῆς. Μόνον ὁ Φωκᾶς, ὁ Θωμόπουλος τῶν Πατρῶν, ἡ Σοφίη Λασκαρίδου, καὶ ὁ Ὁθωνάκος ἀντεπροσωπεύθησαν εἰς τὴν ἐκθεσιν αὐτὴν μετὰ ἐβδομήντα πέντε ὠραῖους πίνακας ὑπαίθρου διὰ νὰ μὴ ἀναφέρωμεν παρὰ τὰ γνωστότερα ὀνόματα. Φυσικὰ ἢ προσωπογραφία ὑστέρησε, διότι ἔλειψαν ἀπὸ τὴν Ἐκθεσιν οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς γνωστοὺς προσωπογράφους. Ὁ Ροῖλός, ὁ Μποκατσιάμπης, ἡ Ἀσπριώτη, ὁ Γερανιώτης καὶ ἄλλοι ἀκόμη δὲν ἔλαβαν μέρος. Οἱ νεώτεροι ἦσαν πολυπληθέστεροι καὶ πρέπει νὰ ὁμολογηθῆ ὅτι ἕκκα μιν ὄλοι μίαν ὠραίαν καὶ γεμάτην ἀπὸ καλοῦς οἰωνοῦς ἐμφάνισιν. Ἀρχίζομεν ἀπὸ τὰς κυρίως, μετὰ ἐγκώμια καὶ ἐπαίνους διὰ τὴν ἐμμορφίαν τῆς Περουζέ, τῆς κ. Φλώρας Καρβίνα διὰ τὰ φημισμένα πλέον τοπεῖα τῆς Δορ. Σοφίης Λασκαρίδου, διὰ τὰ ἄνητα ὀλοζώνταντα τῆς Δορ. Φαρχαντάτου, διὰ τοὺς ὠραῖους κρμους τῶν δένδρων τῆς Δορ. Στεφάνου, διὰ τῆς Δορ. Χαλκιοπούλου τὴν ὠραίαν σπουδὴν.

Δὲν ἐξέθεσαν ἔργα τῶν ὄλων αἱ καλλιτέχνιδες μας, ἐπιφύλασσόμεναι νὰ παρουσιάσουν τὰ καλλίτερα τῶν εἰς τὴν ἐκθεσιν τοῦ Λυκείου τῶν Ἑλληνίδων τοῦ προσεχοῦς Ὀκτωβρίου, ἡ ὁποία θὰ εἶναι κοινὴ καὶ διὰ τὰ δύο φύλα καὶ θὰ εἶναι διαρκῆς. Διότι ἀκριβῶς αὐτὸ ἔλειψεν ἕως τῶρα εἰς τὸν τόπον μας. Μία ἐκθεσις διαρκῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ὄλοι οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ ξένοι εἰς οἰκονομικὴν ἐποχὴν εὐρεθοῦν εἰς Ἀθήνας νὰ ἴδωσιν ἔργα ἑλληνικὰ, νὰ ἀγοράσουν τοιαῦτα καὶ νὰ ἐξοικειωθοῦν μετὰ τὴν ἰδέαν ὅτι ὑπάρχει τέχνη ἑλληνικὴ ποὺ προσδεύει καὶ ἀκμάζει καὶ ἀνθεῖ.

Ἄλλ' ἄς ἐπανεέλθωμεν εἰς τὴν ἐκθεσιν ἡ ὁποία ἦτο ἐπὶ τῆς εὐκαιρίας τοῦ Συνεδρίου τῶν Ἀνατολιστῶν χωρὶς, ὡς θὰ ἐπερίμενε κανεὶς, ἢ πώλησις ἔργων νὰ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὰ ἐκτιθέμενα. Διότι καὶ ὁ κ. Ἰακωβίδης τὴν ἐτίμησε μετὰ τρεῖς ὠραῖους πίνακας του καὶ ὁ Ζαχαρίας Παπαντωνίου μετὰ τὰς ὠραίας καὶ τὸς ἐπαινεθείσας γελοιογραφίας του, καὶ ὁ Ζαχισιάνος τῆς Κερκύρας μετὰ ὠραῖα ἔργα του, καὶ ὁ Γερκλῆς μετὰ λουλουδιὰ του ποῦ μοσχοβολοῦν. Ἡ γλυπτικὴ ἔπειτα εἶχε τὸν Θωμόπουλον μετὰ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μετὰ τὸν ποιητὴν καὶ τὴν προτομὴν τοῦ κ. Σ. Παπαῦ, ἔργα

ὠραῖα ὅπως καὶ τοῦ νέου Ζευγώλη, ὁ ὁποῖος παρουσιάζει πολλὴν πρωτοτυπίαν καὶ ἐγὼ εἰς τὸ ἔργον του.

Ὁ Τόμπρος, ὁ Φώσκολος, ὁ Δούκας, μετὰ μίαν ὠραίαν προτομὴν γνωστῆς κόρης, καὶ ἄλλοι νέοι συμπληροῦν τὴν γλυπτικὴν αἴθουσαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ πνοὴ τῆς ἀληθινῆς τέχνης ἔχει φυσήσει ζωὴν καὶ σκορπίζει ἐλπίδας διὰ μέλλον ὠραῖον. Αἰσθητὴ ἀπὸ τὴν αἴθουσαν αὐτὴν ἡ ἀπουσία τοῦ ζεύγους Γεωργαντῆ, τοῦ τόσον καλλιτεχνικοῦ καὶ τόσον διακριθέντος εἰς ἐκθέσεις τοῦ παρελθόντος.

ΘΕΑΤΡΟΝ

Τὸ ἐπισημότερον γεγονός τῆς θεατρικῆς αὐτῆς περιόδου ἀποτελεῖ ἡ καλλιτεχνικὴ ἐσπερίς, τὴν ὁποίαν ἔδωκεν ἡ Ἐταιρία τῶν θεατρικῶν συγγραφέων εἰς τὸ Δημοτικὸν θέατρον.

Τὰ παρασταθέντα ἔργα ἐγράφησαν εἰδικῶς πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν, μέλη δὲ τῆς ἐταιρείας ἦσαν οἱ ἠθοποιοὶ τῆς ἐσπέρας ἐκείνης. Τὸ **τριάντα ὡς δαράντα** τοῦ κ. Σπανδωνῆ προηγήθη, ἔπειτα ἐπαίχθη ἡ **Πληγωμένη** τοῦ κ. Ἰωσήφ καὶ τελευταία ἡ μίσις Τζάσον, φάρσα τοῦ κ. Δεληκατερήνη.

Εἰς τὸ σύνολόν τῆς ἡ ἐσπερὶς ἐπέτυχε καὶ οἱ πρωταγωνισταὶ εἴτε ὡς συγγραφεῖς, εἴτε ὡς ἐρασιτέχναι ἠθοποιοὶ ἔκαμαν ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ διὰ τὴν ἐπιτυχίαν. Μετ' ὅσα δὲ καὶ ἂν ἐγράφησαν ἡ πρώτη αὐτὴ παράστασις τῶν δραματικῶν συγγραφέων εἶναι ἡ τελειότερον ἐπιτυχοῦσα μέχρι σήμερον παράστασις ἐρασιτεχνῶν.

Εἰς τὴν ἐπιτυχίαν αὐτὴν πολὺ συνετέλεσαν αἱ δεξ Μανιάκη Ἀγαπητοῦ, Λεβίδου καὶ Λουριώτη ἐκ τοῦ σιλλόγου τῶν ἐρασιτεχνῶν, αἱ ὁποῖαι εἶχαν πολὺ θάρρος καὶ ἐκυριαρχήσαν τῆς σκηνῆς ὅπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους.

Ἡ θερινὴ περίοδος ἤρχισε μετὰ τὰ θεάτρα τῶν δύο πρωτανωνιστριῶν, αἱ ὁποῖαι καὶ συγκεντρῶνον τοὺς καλλιτέρους ἠθοποιούς καὶ τὸ μεγαλύτερον ἐνδιαφέρον τοῦ κοινοῦ εἰς τὴν θεατρικὴν μας κίνησιν.

Τὸ θέατρον τῆς Νέας Σκηνῆς, ὅπως τὸ εἶχε τιτλοφορῆσει ὁ Χρηστομάνος μετωνομάσθη θέατρον Μαρίκας, εἰς ἀντυπόδοσιν τοῦ θεάτρου Κυβέλης. Ἡ μικρὰ αὐτὴ ἀσέβεια πρὸς τὸν τίτλον, τὸν ὁποῖον εἶχε δώσει ὁ μέγας ἀνακαινιστὴς τοῦ Ἑλληνικοῦ θεάτρου εἶχε ὡς ἀντιτάθισμα τὴν ἰδέαν τῆς Δορ. Κοτοπούλη τῆς κατασκευῆς τῆς προτομῆς τοῦ Χρηστομάνου καὶ τοποθετήσεως αὐτῆς ἐπὶ τῆς μετόπης τῆς Νέας Σκηνῆς.

Διὰ τὸν σκοπὸν αὐτόν ἡ Δορ. Κοτοπούλη διεθεσε τὰς εἰσπράξεις μιᾶς παραστάσεως, καθ' ἣν ἐδόθη-

σαν τὰ **Τρία φίλια** τοῦ Χρηστομάνου, καὶ ἀπηγγέθησαν ποιήματά του ἀπὸ τὸν κ. Παπαγεωργίου. Σωστὴν καλλιτεχνικὸν μνημόσυνον, εἰς τὸ ὁποῖον ἠθέλησε νὰ συμβάλῃ καὶ ἡ Ἐταιρία τῶν Δραματικῶν Συγγραφέων, ἡ ὁποία ὀφείλει καὶ αὐτὴ τὴν ἰδρυσίν τῆς εἰς τὸ μεγαλοῦρον πνεῦμα τοῦ Χρηστομάνου. Ἡ Ἐταιρία τῶν Δραματικῶν Συγγραφέων ἐψήφισε δρ. ἑκατὸν ἀπὸ τὸ πτωχὸν ταμεῖον τῆς, ἐὰν δὲ ὡς λέγεται καὶ ἡ Κυβέλη, τὸ πραγματικὸν δημιούργημα τοῦ κ. Χρηστομάνου, δώσῃ μίαν ἐσπερίδα ὑπὲρ τῆς πραγματοποιήσεως τῆς ἰδέας, ἡ προτομὴ τοῦ μεγαλοφροῦς συγγραφέως τῆς Ἀυτοκρατορίας Ἐλισάβετ θὰ ἠμπορῇ νὰ ἐγκαινιασθῇ περὶ τὸ τέλος τῆς θεατρικῆς αὐτῆς περιόδου.

Τὰ ἔργα τὰ ὁποῖα ἐδόθησαν ἐφέτος μετὰ ἀληθινὴν ἐπιτυχίαν εἶνε ὁ **Ἰσραήλ** τοῦ Henri Bataille καὶ τὰ **Μικρὰ** τοῦ Νεποτὶ εἰς τὸ θέατρον τῆς Μαρίκας. Ἡ Εὐτυχιμένη καὶ ἡ **Βρουσούλα** εἰς τὸ θέατρον Κυβέλης.

Ὁ Ἰσραήλ, ἂν καὶ εἶναι ἔργον μὴ ἐνδιαφέρον τὸ Ἑλληνικὸν κοινὸν τὸ καθόλου ἀντισημιτικόν, ὅμως εἶχε θαυμασίαν ἐπιτυχίαν, διὰ τὴν τελειότητα μετὰ τὴν ὁποίαν ἐπαίξαν ἡ Δορ. Μαρίκα Κοτοπούλη καὶ ὁ κ. Μυράτ. Ὁ Μυράτ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἐντελής εἰς τὸν ρόλον του καὶ μετὰ δύνανται καταπληκτικὴν εἰς τὴν ψυχολογικὴν ἀπόδοσιν τοῦ μέρους του. Ἡ Δορ. Κοτοπούλη μεγάλη ὡς πάντοτε καὶ μεγίστη εἰς τὴν δραματικὴν στιγμὴν τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ φοβεροῦ μυστικοῦ εἰς τὸν υἱὸν τῆς. Ὁ κ. Περίδης ὡς πατὴρ πολὺ καλὸς καὶ τελείως μελετημένος.

Τὰ **Μικρὰ** ἡ Δορ. Κοτοπούλη ὡς ἀγόρι πολὺ, πολὺ καλὴ, ἀγόρι μάγκας ὀλίγον, ὡς ἀντελήφθη τὸν ρόλον τῆς. Ἡ Κυβέλη εἰς τὸν ἴδιον ρόλον, μᾶλλον ἀρχοντόπαιδο, ἄλλη ἀντίληψις ἐπίσης πολὺ καλὴ. καὶ ἀπὸ τοὺς δύο θιάσους τὸ ἔργον ἐπαίχθη μετὰ πολλὴν ἐπιτυχίαν, ἴσως διότι τελείως ψυχολογημένον ἐνέχει ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς ἐπιτυχίας.

Ἡ Βρουσούλα τοῦ **Μπράκο**, ἔργον σαραϊτικῆς τραγικότητος ἐπαίχθη μετὰ μεγάλην ἐπιτυχίαν ἀπὸ τὸ θέατρον Κυβέλης.

Ἡ Κυβέλη εἰς τὸ δύσκολον μέρος τῆς Τερέζας ἐπαίξε μετὰ δύνανται καὶ μετὰ ἐντέλειαν τὸ μέρος τῆς, ἰδίως ὡς τρελλή. Ὁ κ. Βονασέρας εἰς τὸν ἀχάριστον ρόλον τοῦ καλλιτέχνου συζύγου, ἔκαμαν ὅ,τι ἠμποροῦσε διὰ νὰ μὴ εἶναι ἀντιπαθὴς καὶ νὰ μὴ προσελκῆ τὸ μῖσος τῶν θεατῶν.

Ἡ **Εὐτυχιμένη** εἶναι ἡ μεγαλητέρα ἐπιτυχία τῆς Κυβέλης. Κωμωδία ἐλαφρὰ, κάθε ἄλλο παρὰ ἐποικοδομητικὴ διὰ κοριτσάκια ποῦ τὴν ἐχειροκροτοῦσαν, ἤρρεσε, διεσκέδασε, καὶ ἐπαίχθη τελείως ἀπὸ τὴν Κυβέλην μετὰ τὴν πραγματικὴν καὶ ὑπέροχον τελειότητα ποῦ τὴν διακρίνουν οἱ ἐλαφροὶ ρόλοι.

Πρωτότυπον ἔργον ἀγγέλλεται ἡ Πολυγαμία κω-

μωδία φάρσα τοῦ κ. Γρ. Ξενοπούλου, τὸ ὁποῖον θὰ παιχθῆ εἰς τὸ θέατρον τῆς δος Μαρίκας Κοτοπούλη.

Εἰς τὸ θέατρον Ἀρνιώτη παίζει Ἰταλικὸς θίασος μελοδράματος μὲ πρωταγωνιστὴν βαρύτερον τὸν παλαιὸν συμπαθῆ γνῶριμον τῶν Ἀθηῶν κ. de Giorgi, ὁ ὁποῖος μὲ ὄλον τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου διετήρησε φωνὴν ἀρετὰ νέαν καὶ πάντοτε δυνατὴν. Τὸ σύνολον τοῦ θιάσου πολὺ καλόν.

Εἰς τὸ Σύνταγμα ὁ θίασος Πλέσσα μὲ πρωταγωνίστριαν τὴν κ. Ροζάν.

Εἰς τὸ Ἀθήναιον ὁ Παντόπουλος καὶ ὁ Χέλμης δύο μεγαλειότητες γέλωτος κατὰ τὸ παρελθόν.

Εἰς τὸ θέατρον Νεαπόλεως ἡ κ. Μουστάκα καὶ εἰς τὸ Πανελλήνιον ὁ θίασος Φύρστ - Λεπενιώτη, ὁ ὁποῖος ἀρχίζει τὴν 21ην Μαΐου.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΕΛΙΣ

Τὸ ἐκλογοδικεῖον ἐπεράτωσε τὰς ἐξελεγκτικὰς ἐργασίας του καὶ ἡ Βουλὴ συγκαλεῖται διὰ τὴν 19ην Μαΐου, ἡμέραν Σάββατον. Οἱ Κρητες βουλευταὶ προσέρχονται πυκνοί, ἐπιμένοντες εἰς τὴν ἀρχικὴν ιδέαν των νὰ ἀντιπροσωπεύσουν τὴν Κρῆτην εἰς τὰς ἐργασίας τῆς Βουλῆς.

Τοῦτο κρατεῖ εἰς ἀνησυχίαν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν καὶ τὴν Εὐρωπαϊκὴν διπλωματίαν, ἐμμένουσαν εἰς τὴν ιδέαν τῆς ἀνεραιότητος τῆς Τουρκίας εἰς στιγμὴν μάλιστα καθ' ἣν ἡ κατοχὴ τῆς Τριπολιτίδος τοιοῦτον κατέφερε τραῦμα εἰς τὴν ἀνεραιότητα αὐτήν.

Ἡ Ἰταλία ἄλλως ἤρχεισε νὰ κατακερματίζη τὴν ἐπὶ τοῦ Αἰγαίου τουρκικὴν ἐπικράτησιν. Αἱ νῆσοι Ρόδος, Κῶς καὶ Κάλυμνος κατελήφθησαν ἀμαχθεῖ ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς μετὰ τὸν περίπατον τοῦ στόλου μέχρι Δαρδανελίων καὶ τοῦ βομβαρδισμοῦ τῶν στενῶν.

Ἐν γένει ὁ ὀρίζων φαίνεται σκοτεινότερος ὀλο-νὲν περὶ τὸν πόλεμόν αὐτόν, ὁ ὁποῖος παρατείνεται τόσο καὶ ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀδικημένοι θὰ ἐξέλθουν ὅλοι οἱ ὅπως δήποτε ἔχοντες συμφέροντα εἰς τὴν Τουρκίαν.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰ γενικὰ γυμνάσια τοῦ στρατοῦ ἐλκύουν τὴν προσοχὴν καὶ τὴν συγκίνησιν ὀλοκλήρου τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Διὰ τὰ γυμνάσια αὐτὰ κατέφθασαν καὶ τὰ δύο στρατιωτικὰ ἀεροπλάνα, τὰ ὁποῖα εἶχε παραγγεῖλει ἐγκαίρως ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις.

Φαίνεται ὅτι ἡ προσοχὴ ἤδη καὶ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Διαδόχου, γενικοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ στρατοῦ, ἔχει στραφῆ πρὸς τὴν διοργάνωσιν ἐναερίου στόλου. Ὁ Ματσούκας ὁ ἀθάνατος, ὁ ἀκούραστος, ὁ μοναδικὸς εἰς θαυμασίως πατριωτικὴν ἔμπνευσιν καὶ δρᾶσιν, ἔλαβε τὴν ἐντολὴν νὰ ἐνισχύσῃ τὸν ἐναερίον στόλον μας διὰ συνεισφορῶν τὰς ὁποίας καὶ πάλιν θὰ ἐνεργήσῃ, ὅπως ἐνήργησε καὶ διὰ τὴν πυροβολαρχίαν τῆς «Νέας Γενεᾶς» καὶ διὰ τὸ ἀντιτορπιλικὸν τῆς ἰδίας.

ΣΟΦΗ ΣΥΜΒΟΥΛΗ

Προκειμένου περὶ υγείας καὶ καλλονῆς, πᾶσα προφύλαξις ἐπιβάλλεται. Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ μεταχειρίζεται τις τὰ καλλυντικὰ ἐκεῖνα, ἅτινα φέρουσι μόνον ἡχητικὰ ὀνόματα, περιέχουσι δὲ συχνάκις, οὐσίας καὶ προϊόντα ὑποπτα.

Δὲν πρέπει νὰ προστρέχη τις παρὰ μόνον εἰς τὰ προϊόντα ἐκεῖνα, ὧν ἡ φήμη εἶναι διαδομένη, ὅπως τῆς Κρέμ Σιμόν τῶν Παρισίων, **CRÈME SIMON**, ἐφευρεθείσης τῷ 1860, τὴν ὁποίαν ἡ πείρα ἀπέδειξεν ὡς τὸ ἀριστον μέσον πρὸς διατήρησιν τῆς δροσερότητος τοῦ χρώματος, τῆς λευκότητος καὶ τῆς ἐλαστικότητος τοῦ δέρματος.

ΓΑΛΑΚΤΟΥΧΟΝ ΑΛΕΥΡΟΝ ΝΕΣΤΛΕ

**ΤΕΛΕΙΑ ΤΡΟΦΗ ΔΙΑ
ΤΑ ΒΡΕΦΗ, ΑΝΑΡΡΟΝΥΑΣ ΚΑΙ ΓΕΡΟΝΤΑΣ
ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΤΟ ΚΑΛΙΤΕΡΟΝ ΕΛΒΕΤΙΚΟΝ ΓΑΛΑ**

**Πωλεῖται εἰς ὅλα τὰ φαρμακεία καὶ φαρμακευπορεῖα.
ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ Δεσφ τὴν Ἑλλάδα καὶ Κρῆτην.**

Κ^ΟΣ ΕΥΓ. ΠΛΟΚ ΑΘΗΝΑΙ